

speciální
vydání

1989
2019

Jan Sokol

Už umíme se
svobodou zacházet

/ 4

30 let svobody

Proměny univerzity
od listopadu '89

/ 8

Václav Havel

Z vězně čestným
doktorem UK

/ 14

Vladimír Hanzel

Havel se nenechal
ovlivnit „hučičiči“

/ 18

Šimon Pánek

Naše první a poslední
demonstrace

/ 32

Pamětníci

Vzpomínky
studentů

/ 36

Připomeňte si **17. listopad** 1939/1989

12/11

17:00 Vlastenecký sál, Karolinum
Tři dekády demokracie: debata českých premiérů

13/11

12:00 1. lékařská fakulta UK /
Všeobecná fakultní nemocnice
Vzpomínkové shromáždění k uctění památky Jana Opletala

18:00 Právnická fakulta UK
Noc fakulty

14/11

10:00 Karolinum /
Kampus Hybernská
Konference Československý disident spojená s koncertem

16:00 Karolinum
**Vernisáž výstavy
Náš listopad 89**

15/11

9:00 VŠE
Konference Ekonomická transformace ČR a SR

19:00 Velká aula, Karolinum
Autorský muzikál Neznámý vojín

16/11

12:00 Vlastenecký sál, Karolinum
Konference Evropa a Mezinárodní den studentstva

16:00 Albertov
Koncert Předvečer Sametu

17/11

9:00 Albertov
Svobodný listopad na Albertově

9:00 Poslanecká sněmovna PČR
Konference Od ostatého drátu k Schengenu

www.svobodnylistopad.cz

generální partner

hlavní partner

partneři

mediální partneři

Foto Luboš Wiśniewski

Třicet let od 17. listopadu 1989

Slavíme třicáté výročí listopadové revoluce v roce 1989. Tuto větu se skoro bojím napsat, protože zní jako nabubřelá fráze, ale přesto to udělám. Byla to revoluce, máme co slavit a nenechme si od nikoho namluvit nic jiného.

Pro nás, co jsme to zažili, byl rok 1989 annus mirabilis, rok zázraků, kdy se svět otočil a z normalizačního bezčasí jsme se vydali tvořit vlastní dějiny. Studenti, kteří 17. listopadu 1989 zaplnili Albertov, měli několik jednoduchých požadavků: svobodné volby, zpátky do Evropy, konec vlády jedné strany a taky „Nechceme Myloše“ (obávám se, že ten poslední požadavek jsme tak úplně nedotáhli). Vyhráli jsme to, máme svobodné volby, parlamentní demokracii a jsme členskou zemí Evropské unie. To jsou velké věci, o kterých se generace našich rodičů a prarodičů ani neodvažovaly snít. Gaudeamus!

Jak jsme se svobodou a demokracií za těch třicet let naložili, to je jiná věc. Máme svobodné volby, ale účastní se jich slabě přes polovinu občanů s volebním právem. Rozbili jsme železnou oponu a můžeme cestovat po celé Evropě, ale ta neviditelná berlínská zeď tady stojí – jako na potvoru – pořád. Platí to bohužel i pro univerzity: třicet let po revoluci stále většina našich vysokých škol nemůže konkurovat západoevropskému standardu.

Utěšujeme se, že podle nejrůznějších ukazatelů je naše země stejně jako naše Univerzita Karlova na špičce v bývalém sovětském bloku. Je nejvyšší čas, aby nám to přestalo stačit.

Možná nemůžeme hned zítra mít švýcarskou životní úroveň nebo německou síť dálnic; měli bychom však rozhodně trvat na švýcarské úctě k zákonům a německé politické kultuře. Možná nemůžeme mít hned zítra švédský sociální stát, ale rozhodně nemusíme nechat přes milion svých spoluobčanů spadnout do exekuční pasti. A pojďme začít u sebe, na naší alma mater: možná tu opravdu nemůžeme mít hned zítra Harvard ani Cambridge, ale neexistuje jediný důvod, proč bychom se nemohli sebevědomě srovnávat s Heidelbergem nebo Lovaním a tam, kde jim nestačíme, přestat vynalézat kolo a poučit se z jejich cesty k excelenci. Máme na to.

Dnes pojďme slavit.

Zítra s tím pojďme něco dělat.

Jan Konvalinka

prorektor pro vědeckou činnost

Aktuální články i jejich archiv najdete na iforum.cuni.cz

30

Obsah

Forum, sešit č. 48
Časopis Univerzity Karlovy
speciální vydání 1989–2019

Vydává

Univerzita Karlova

Redakce

Ovocný trh 5, 116 36 Praha 1,
Odbor vnějších vztahů

Redakci řídí

Martin Rychlík

Odpovědná redaktorka

Lucie Kettnerová

Telefon

224 491 248

E-mail

forum@cuni.cz

Grafická úprava

Filip Blažek, Eliška Kudrnovská,
Designiq

Foto na titulní straně

Přemysl Hněvkovský

Foto a ilustrace na této dvoustraně

Jan Jindra, Přemysl Hněvkovský, Archiv UK,
Richard Cortés

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

Redakce si vyhrazuje právo na úpravu
autorských příspěvků a jejich krácení.

Forum je rozšiřováno zdarma na
akademické půdě. Vychází čtvrtletně.

Za obsah článku plně zodpovídá jeho autor.

Stanoviska obsažená v textu nemusejí
vyjadřovat názor redakce.

Vaše ohlasy, připomínky a tipy na další
námetky pro Forum uvítáme na adrese
forum@cuni.cz.

Toto číslo vyšlo v říjnu 2019

Registrace MK ČR 72 79

Tištěná verze: ISSN 1211-1724

Rozhovor

JAN SOKOL – Už umíme
se svobodou zacházet /4

Téma

Otevírání univerzity světa /8

Profil

VÁCLAV HAVEL – Z vězně čestným
doktorem UK /14

Rozhovor

VLADIMÍR HANZEL – Havel se
nenechal ovlivnit „hučiči“ /18

Panorama

Ze stínů a křivd do svobodného
světa /20

Forum Romanum

Hlasy sedmnácti svobodných
fakult /24

32

Obrazem

Sametová lidová tvořivost /30

Rozhovor

ŠIMON PÁNEK – Naše první a poslední
demonstrace /32

4EU+ aliance

Sametová revoluce očima univerzit
aliance 4EU+ /34

Kniha

17 fakult 17. listopadu /35

Pamětníci

Jak to bylo v listopadu '89 /36

Komiks

Jak vysvětlit „velvet“ zahraničním
přátelům /42

36

42

Už umíme se **svobodou** zacházet

Filozofické přednášky profesora Jana Sokola patřily na půdě Univerzity Karlovy vždy k těm nejvyhledávanějším a on sám je s akademickým prostředím spjat desítky let. Citlivě vnímal i proměnu univerzity a celé české společnosti po listopadových událostech v roce 1989.

TEXT Jiří Novák FOTO Vladimír Šigut, René Volfík

Jak vzpomínáte na dění během listopadu 1989?

Jak to tak bývá, když u něčeho jste, vidíte spíš detaily, a ne tolik celek. A my tehdy ani pořádně nevěděli, co se děje. Z dnešního pohledu se mluví o sametové revoluci, ale ona tak docela sametová nebyla – komunistická moc pořád fungovala, estébáci po Praze strhávali plakáty, do Prahy se svázely Lidové milice. Týden po 17. listopadu jsem byl v Olomouci a tam lidé pořád měli strach, že se režim vrátí. Tyhle obavy se vytratily až koncem roku.

Ze současného pohledu se zdá, že lidé v roce 1989 byli velmi jednotní a při všeobecném nadšení všichni drželi spolu.

To je vždycky trochu nebezpečný optický klam. I když se na demonstraci na Letné tenkrát sešlo snad půl milionu lidí, je to vlastně pořád málo –

Nejsem tu od toho, abych nadával na prezidenty, mám však pocit, že to potom šlo od desítky k pěti.

pět procent obyvatelstva. Na tuhle iluzi – že jsme „všichni zajedno“ – je třeba si dát pozor. Ano, významná část občanů chtěla svobodu, ale všichni to nebyli.

Kdy jste byl vy osloven k aktivnímu zapojení do dění?

Párkrát jsem zašel do Laterny magiky a do Špalíčku, občas s něčím pomohl. A po Novém roce jsme s Petrem Pithartem chystali časopis *Přítomnost*. Až teprve před volbami (*konaly se v červnu 1990, pozn. red.*) za mnou přišli kolegové, že musím kandidovat, protože na kandidátkách Občanského fóra je příliš mnoho komunistů.

Nakonec jste strávil v politice jako poslanec dva roky, a v roce 2003 jste byl dokonce kandidátem na prezidenta. Jak k tomu došlo?

Na fakultu za mnou přišel Vladimír Špidla, kterého jsem si vždycky vážil, s tím, zda bych byl ochoten kandidovat. Byl jsem tehdy děkanem nové fakulty a měl jsem pocit, že tam člověk může udělat víc než na Hradě. Nicméně jsem cítil jakousi společenskou odpovědnost takovou nabídku neodmí- ↪

tat. A také jsem nechtěl, aby vyhrál Václav Klaus. Znal jsem ho z dřívější doby, a i když k němu mám určitý respekt, nemyslel jsem si, že by to byl dobrý prezident.

Klaus nakonec vyhrál. Jak hodnotíte jeho prezidentský úřad?

Nejsem tu od toho, abych nadával na prezidenty, mám však pocit, že to potom šlo od desíti k pěti. Samozřejmě bylo těžké se vyrovnat osobnosti Václava Havla, jenže Václav Klaus to pochopil tak, že Havlův odkaz musí shazovat, což vypadalo spíš hloupě. A jeho tahanice s Evropskou unií byly trapné, hodně nás poškodily.

Mezinárodní politika našich posledních prezidentů je ostatně velmi divná. Prestiž, kterou jsme měli v zahraničí díky Havlovi, Klaus i Miloš Zeman hodně prohospodařili. Všelijaké drobnosti a přešlapy bych klidně přehlédli, ale vadí mi Zemanovy námůvky do Ruska a Číny, to je vážná a nebezpečná věc.

Je to právě prezident Zeman, kvůli kterému se česká společnost polarizuje?

Ano, a myslím, že to vědomě podporuje. A nejde ani tolik o názory: celá ta absurdní aféra s Peroutkovým článkem – to přece nemělo žádný jiný smysl než vytvořit dva nepřátelské tábory. A osobní útoky na lidi mimo politiku, na soudce nebo novináře, které Hrad občas předvádí, to přece rozhodně není role prezidenta.

Je opravdu česká společnost rozdělena na „pražskou kavárnu“ a ty ostatní, jak tvrdí Zeman?

„Pražská kavárna“ je typické klišé a dost lidí si představí snoby, kteří nic nedělají. Za tím je schovaná jakási nechuť ke vzdělání. Miloš Zeman těmhle výpady povzbuzuje a láká skutečné nevzdělance, kteří z toho mají mindrák, a tím i odpor ke vzdělanosti jako takové, což je dnes dost nebezpečná věc.

Jak ještě se společnost od roku 1989 změnila?

Když pomínu nesmírně podstatné faktické změny, těší mě, jak se společnost podivuhodně učí zacházet se svobodou. Z toho jsem měl vždy velký strach. Samozřejmě se člověk velmi těšil na to, až to „praskne“. Ale zároveň jsem měl starost z toho, jak to zvládneme, protože jsme nebyli na svobodu zvyklí.

A umíme se svobodou nakládat, nebo si jí už ani nevážíme?

Víte, já nejsem sociolog a nemám ponětí, jak je to vnímáno v masovém měřítku. Ale řekl bych, že pokud už se veřejná svoboda mezi lidmi chápe jako samozřejmost, je to vlastně dobře, tak to má být. A pokud někdo chce svobodu přistříhnout, ať lidé hlasitě protestují.

Proto mám radost třeba z Milionu chviliek pro demokracii, kde figurují mladí lidé, neovlivnění starým sentimentem. Pochopili, že není třeba zakládat nové strany nebo předkládat politický program, ale že stačí dát najevo, že tady jsou. A pokud vláda udělá něco nepřijatelného, trochu zavrčí, že takhle ne. I to může stačit.

Dokázal byste jmenovat, co vás za posledních třicet let nejvíc překvapilo v pozitivním i negativním smyslu?

Pro mě nejvýraznější projev změny v dobrém je to, jak vypadají města, domy, továrny, obchody – jak vypadá prostředí, kde se normálně žije. Ten rozdíl je obrovský a hodně významný.

To negativní je asi neustálá chuť nadávat. Uvědomil jsem si, že řada mých přátel včetně disidentů si myslí, že jejich úloha je neustále něco kritizovat. Ale pokud se to přežene, pak ti lidé mluví jako Grebeníček.

**Univerzita je pozoruhodný organismus,
který už skoro tisíc let žije z obměny.
Sám o sobě a z povahy věci je konzervativní,
ale zároveň do něj neustále vstupují mladí
lidé, a díky tomu tam může být velmi otevřené
a kritické prostředí. A to je dobře.**

Profesor Jan Sokol přebírá z rukou Dagmar Havlové Cenu Víze 97

Dlouhá léta jste učil a přednášel na univerzitě, byl jste i ministrem školství. Jak je to se stavem české vzdělanosti?

Školství velmi citlivě reaguje na okolní společnost. Učitelé a ředitelé škol dostali v posledních letech volnější prostor a to je samozřejmě dobře. Ale na druhé straně – představa o vzdělanosti se velmi diferencovala a je potíž se na něčem shodnout.

Vezměte si takovou maličkost, jako je matematika u maturit. Ačkoli tento předmět není populární, je i u maturit podstatný, a to pro všechny. Samozřejmě trochu jiný na konzervatoři nebo na zdravotce než na gymnáziu. Ani muzikant nebo zdravotní sestra se přece neobejdou bez trojčlenky (pardon, bez rovnice o jedné neznámé), bez procent a statistiky, bez odhadování veličin.

Co trápí současné školství?

Především byrokratizace a zbytečné evidování kdečeho. A velmi mě trápí nedůvěra rodičů: oni sami předvádějí dětem, že si školy neváží. Když se tatínek malého kluka zeptá, co dnes dělali v té „blábně“, ani netuší, jak mu uškodil. Je zajímavé, že většina lidí až do smrti strašně dobře vzpomíná na svou první paní učitelku. Jak to, že to později neumíme využít? Kde se to pak ztratí?

Možná i sám učitel by měl svoji autoritu chápat trochu jinak. To je podobné, jako když jste rodič – zhruba do pěti šesti let si vaše děti myslí, že víte všechno. Pak ale musíte dát najevo, že také něco nevíte, jinak o autoritu přijdete.

Poslední tři dekády jste byl různým způsobem spojen s Univerzitou Karlovou. Co se nejvíc změnilo?

Řekl bych, že se univerzity výrazně změnilou tou masovostí. Počty studentů rostly na Západě po mnoho let, kdežto u nás se zvedly z roku na rok, a to prakticky bez investic. Také důraz na bádání a výzkum, které chtěli komunisté vyhradit Akademii věd, přišel najednou a hodnotí se jen podle kritérií empirických věd.

Univerzita je pozoruhodný organismus, který už skoro tisíc let žije z obměny. Sám o sobě a z povahy věci je konzervativní, ale zároveň do něj neustále vstupují mladí lidé, a díky tomu tam může být velmi otevřené a kritické prostředí. A to je dobře.

Prof. PhDr. Jan Sokol, Ph.D., CSc. Od roku 1991 přednášel filozofii, antropologii a religionistiku na Pedagogické i Filozofické fakultě UK, od roku 2000 na Fakultě humanitních studií UK. Děkan FHS UK (2000–2007), Zlatá medaile Univerzity Karlovy (2016), Řád čestné legie (2008).

V letech 1990–1992 byl poslancem Federálního shromáždění za Občanské fórum, od roku 1997 do 2011 poradcem ministra školství, od ledna do července 1998 ministrem školství. V roce 2003 prohrál v prezidentské volbě s Václavem Klausem.

Otevírání univerzity světu

**Listopadové události roku 1989
vyvolaly na Univerzitě Karlově
mnoho změn. Během pouhých
několika měsíců bylo nutné vystavět
základy svobodné a sebevědomé
vysoké školy, na nichž stojí pražské
učení do dnešních dnů.**

TEXT Lucie Kettnerová, Martin Rychlík
FOTO Jan Tachezy, Přemysl Hněvkovský, Jan Jindra,
Petr Jan Juračka, archiv UK

Naděje. Před Vánoci 1989 ovládla univerzitní auly euforie z očekávaných změn.

Zakletá univerzita ožívá

Před novým vedením Univerzity Karlovy se rýsovaly těžké zkoušky. Z nicoty se rodil svobodný akademický život, znovu se budovala solidarita. Role univerzity jakožto celku bývala totiž v té době zanedbatelná, neboť fakulty měly před rokem 1989 značné kompetence. A odborná úroveň mnoha oborů – zejména těch humanitních a společensko-vědních – byla vskutku tristní. Výzkumnou činnost řada pracovišť výrazně opomíjela; nebádala.

Jak na 21. straně tohoto vydání vzpomíná Karel Malý, emeritní prorektor a rektor z raných let svobody, bylo zapotřebí řešit personální otázky. A křivdy. Univerzita se rychle snažila očistit od institucí a učitelů spjatých s totalitním režimem; zrušila Ústav marxismu-leninismu a došlo i na rehabilitaci neprávem perzekvovaných studentů, učitelů a zaměstnanců.

Pražské učení si rovněž muselo znovu vydobývat postavení v mezinárodní univerzitní obci, jež byla – bohudík – k zástupcům nejstarší středoevropské univerzity tuze vstřícná.

„Roku 1990 se v Helsinkách konala světová rektorská konference o více než pěti stech účastnících a Univerzita Karlova byla poctěna prvním místem po boku pořádajícího rektora finského,“ zavzpomínal před deseti lety pro *Forum* první polistopadový rektor Palouš.

Pozitivně byla univerzita vnímána i na desítkách vysokých škol po celém světě. „Stačilo říct ‚I never guessed, never dreamed to see you face to face‘ a už mne, zástupce univerzity zakleté donedávna za železnou oponou, srdečně vítali,“ dodával profesor Palouš, jenž stál spolu s rektorem ČVUT Stanislavem Hanzlem rovněž u zrodu Klubu rektorů ČSR, přejmenovaného později dle mezinárodních konvencí na Konferenci rektorů ČR a pak nynější „čkáerku“.

S katedrami marxismu-leninismu a bez svobodné diskuze. Tak vypadaly české vysoké školy před listopadem 1989. Studentský odpor vše změnil. Během tehdejších stávek se vedení fakult chovalo ke svým posluchačům rozdílně. Kupříkladu děkan matematicko-fyzikální fakulty je podpořil, kdežto děkan „fildy“ se postavil proti nim, a děkan pedagogické fakulty dokonce vydal zákaz „vyvěšovat jakékoli materiály v prostorách fakulty včetně přístupové cesty“.

Soudruh Zdeněk Češka, dlouholetý rektor Univerzity Karlovy, se pod náporu občanského hnutí rozhodl již na začátku prosince rezignovat. Na fakultách vznikaly na shromážděních přípravné akademické rady, které vyslaly čtyři zástupce: dva pedagogy a dva studenty, aby volili nového rektora. Volba se uskutečnila 19. ledna 1990 a ze dvou kandidátů – profesora patologické anatomie fakulty všeobecného lékařství Zdeňka Lojdy a filozofa Radima Palouše – byl vybrán Palouš, spjatý s Chartou 77. Na jeho návrh přibýlo 26. ledna pět prorektorů.

17

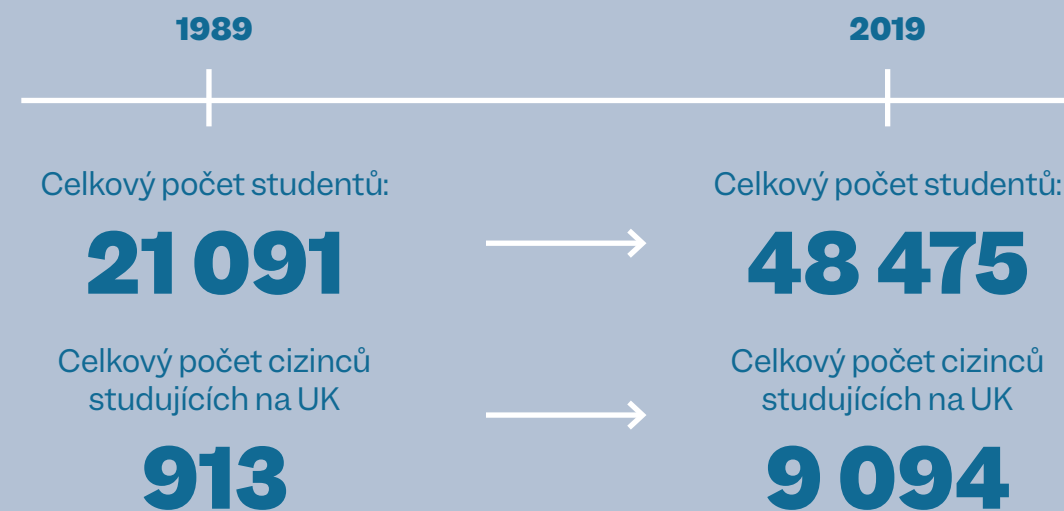
Počet fakult dosáhl čísla sedmnáct

Rok 1990 přinesl změnu názvů pražských lékařských fakult, jež vyplynuly z některých významných změn v jejich zaměření. Podle nových fakultních statutů se užívají tyto názvy: 1. lékařská fakulta (dříve fakulta všeobecného lékařství), 2. lékařská fakulta (dříve fakulta dětského lékařství) a 3. lékařská fakulta (dříve lékařská fakulta hygienická).

Nový vysokoškolský zákon z května 1990 stvrdil inkorporaci všech tří teologických fakult do Univerzity Karlovy. Slavnostní přijetí se konalo 24. září 1990 v Karolinu.

Po řadě jednání byla v květnu 1990 zrušena fakulta žurnalistiky a místo ní zřízena fakulta sociálních věd.

Fakulta humanitních studií, která vznikla 1. srpna 2000 z Institutu základů vzdělanosti (IZV), je nejmladší z fakult univerzity.

Návraty majetku i řešení křivd

Karlovo učení od svého zrodu vlastnilo kolejní domy a budovy fakult. S vysokoškolským zákonem z roku 1950 však přišla zásadní změna: univerzitní budovy i majetek studentských spolků byly komunisty zestátněny a vysoké školy se staly pouze jejich „uživateli“. Majetek včetně nemovitostí jim byl navrácen až novelou zákona o vysokých školách z roku 1998.

V porevolučním čase se kvapem řešily historické újmy. V devadesátých letech byla univerzita nucena kvůli restitucím opustit celkem dvanáct objektů (v Praze například domy v Dlouhé, Řeznické a Černé ulici, vilu Svatava, zámek Lobkovice u Neratovic, objekt v Hradci Králové – Třebšiši anebo objekt děkanátu v Plzni). Naopak se jí povedlo získat areál bývalé Vysoké školy politické ÚV KSČ v Praze 6, takzvanou vokovickou Sorbonnu, dnešní sídlo fakulty tělesné výchovy a sportu, která do té doby působila v Tyršově domě na Malé Straně.

Další budovy získala UK koupí: například v Černé ulici, v Jinonicích nebo děkanát lékařské fakulty v Plzni. Péči věnovala ovšem i menším projektům, mimo jiné skleníkům v Botanické zahradě Na Slupi, zvířetníku u Karlova náměstí anebo laboratoři ve Viničné ulici.

Rekonstrukce proběhla též ve staroslavném Karolinu, a to k 650. výročí založení univerzity. Modernizace cílila na technické zabezpečení budovy a zřízení bezbariérového přístupu do prvního patra, v suterénních prostorách byla instalována stálá expozice univerzitních dějin, v přízemí vznikl nový Císařský sál a restaurovány byly též některé karolinské památky.

Pestřejší, otevřená a modernější

Změnila se atmosféra na univerzitě, dnes čítající již sedmnáct fakult, na něž přijíždí daleko více zahraničních vědců a studentů. Jejich počet se za tři dekády zdesetinásobil: pakliže jich na UK v roce 1989 studovalo 913, letos je to přes 9 tisíc lidí! Ti přinášejí na univerzitu nové nápady, svěží vítr a kospolitní duch, o čemž jejich rodiče během revoluce snili.

Díky investicím i strukturálním fondům Evropské unie vzniká v jednadvacátém století moderní zázemí včetně laboratoří, které slouží nejen Univerzitě Karlově, nýbrž celé svobodné společnosti.

Ke studentské revoluci patřily diskuze, jednání a zaplněné přednáškové sály – tak jako na FF UK

Univerzita Karlova se profiluje jako výzkumná univerzita, která klade důraz na špičkovou vědu. V nedávných letech proto vybudovala novou infrastrukturu, jak dokazují nejen nové objekty na fakultách v Plzni a Hradci Králové (horní snímky). Spolu s Akademií věd ČR dnes patří UK v tuzemsku k dominantním institucím v základním výzkumu. Dle renomovaného žebříčku Nature Index, jenž hodnotí publikační výkon ve špičkových časopisech přírodních věd, výrazně převyšuje ostatní vysoké školy v Česku. Interní program Primus na podporu mladých vědeckých skupin již také přináší výsledky v podobě zisku prestižních grantů Evropské výzkumné rady (ERC), což dokázal i rostlinný biolog Matyáš Fendrych (na spodním snímku) z Přírodovědecké fakulty UK.

Václav Havel – z vězně čestným doktorem UK

Během listopadu a prosince 1989 studenti navštěvovali Václava Havla v jeho bytě na tehdejší Engelsově (dnes Rašínově) nábřeží nebo za ním chodili do Laterny magiky, sídla Občanského fóra. Na Univerzitu Karlovu tak Václav Havel dorazil až o pár měsíců později, už jako československý prezident.

TEXT Lucie Kettnerová FOTO Archiv UK

Přeju Univerzitě Karlově,
aby se opět stala
obecně váženým centrem
vzdělanosti!

Václav
Havla
Dr. h. c.

30/5/1990

Havlův zápis
z udílení čestného
doktorátu
uchovaný
v Archivu UK

3x na památku VH

Magisterská specializace

V roce 2013 Univerzita Karlova slavnostně pojmenovala svou magisterskou specializaci po Václavu Havlovi. Program vznikl ve spolupráci s univerzitami v Oxfordu, Paříži a Leidenu, jeho garantem je sdružení EUROPÆUM, asociace prestižních evropských univerzit.

„V osobě Václava Havla spatřujeme člověka řídícího se po celý život silnými morálními a čestnými zásadami. A také to byl nejen výborný dramatik, ale též skvělý politik. Proto jsme se rozhodli pojmenovat po něm tuto specializaci evropských studií,“ uvedl tehdy rektor Univerzity Karlovy Václav Hampl.

Studentské stipendium

Stipendium Václava Havla je určeno zahraničním studentům i osobám, jimž represe totalitních, autoritářských a nesvobodných režimů kdekoli na světě ztěžuje nebo přímo znemožňuje studium. Zřízeno bylo v roce 2014, v roce 2019 se stal jeho příjemcem student z Ázerbajdžánu.

Knižní edice

Edice Václava Havla, která náleží pod Nakladatelství Karolinum, navazuje na intelektuální činnost myslitele, dramatika, disidenta a prezidenta, jehož jméno nese. Úlohou edice je prezentovat různorodé pohledy předních osobností na svět kolem nás. Jedna z posledních vydaných publikací, *Filosofie en noir* od Miroslava Petříčka, letos obdržela Cenu Jaroslava Seiferta.

Vážený pane rektore, milý příteli
Radime Palouši, vážení přítomní,

celé mládí jsem marně snil o tom, že se stanu studentem této nejslavnější české univerzity. Má maminka až do konce svých dnů snila o tom, že na ní získám doktorát. Pánbůh nebo osud nebo dějiny tomu chtěly, že se tu stávám doktorem, aniž jsem tu řádně vystudoval a mnoho let po smrti své matky. Existuje-li nebe – a ty, milý Radime, nepochybuješ o tom, že existuje –, pak v něm má matka prožívat jeden z nejradostnějších dnů svého nebeského života. Je pro ni pravděpodobně radostnější, než byl 29. prosinec loňského roku, kdy jsem se stal prezidentem této země. Ten den se radoval naopak asi můj otec, který – jako všichni muži – znal a ctěl váhu veřejných funkcí.

...

Naše povstání proti násilí a totalitě bylo od první chvíle vedeno ideou pravdy a lásky. Tatáž idea je neoddelitelně spjata s touto univerzitou. Anebo to snad nebyl její nejslavnější rektor, mistr Jan Hus, který se nechal raději upálit, než by se vzdal své pravdy?

Přecházejí-li dnes filozofové z podzemí a policejních cel, kde trpěli za svou pravdu, rovnou do přednáškových síní a akademických funkcí této slavné univerzity, pak tím jen důstojně navazují na mravní tradici, která tuto univerzitu proslavila.

Dovolte mi, vážení přítomní, abych své poznámky uzavřel vyjádřením svého velkého přání a své velké naděje. Totiž přání a naděje, že stát, který zakládal filozof a který dnes začínáme znovu budovat, bude státem vpravdě duchovním, státem, který pomáhají znovuzrodit opět filozofové, státem, který nestojí na základech ideologických, ale na základech duchovních a mravních. Podaří-li se nám takový stát vybudovat, splatíme tím světu velký dluh, který nám u něj udělala naše dlouholetá pasivita. Touto splátkou bude inspirace, kterou mu dáme. Pokusme se naznačit všem kolem sebe, že nebezpečí planetární apokalypsy lze dnes čelit už jen jediným způsobem, totiž válkou ducha, odpovědnosti, tolerance a laskavosti proti hrubé síle, násilí a kultu hmotných zájmů.

Náš stát bude inspirovat jiné, bude-li sám inspirován. Inspirovat ho je úkolem vzdělanců, a tudíž i této univerzity.

Je pro mne velkou ctí a velkým závazkem, že se nadále mohu jako nositel jejího čestného doktorátu považovat za její součást.

Havel se nenechal ovlivnit „hučiči“

Vladimír Hanzel byl třináct let osobním tajemníkem Václava Havla, a to včetně celého jeho prezidentského období. Poznali se už v roce 1986, kdy je spojila láska k hudbě. A společně také prožívali bouřlivé dny listopadu 1989, na který Hanzel zavzpomínal.

TEXT Jiří Novák, Martin Rychlík FOTO Vladimír Šigut

Jak jste prožíval 17. listopad 1989?

Václav Havel záměrně zůstal na Hrádečku, protože nechtěl, aby ho znovu „preventivně“ zavřeli, a mě požádal, abych mu o situaci referoval. Já to měl stejně v plánu, a tak jsem se vydal na studentské shromáždění na Albertově. V původní pozvánce bylo, že průvod půjde přes Karlovo náměstí do Opletalovy ulice, tedy přes Václavák. To ale nebylo schváleno a trasa se změnila na Vyšehrad. Na Václaváku se totiž konaly všechny pod-

statné demonstrace a toho se schvalovači-zakazovači zalekli.

Byla tehdy mezi lidmi cítit jiná atmosféra?

Určitě, už jen tím, že přišlo mnohem víc lidí. Vedle studentů i starší lidé. Někteří měli na svou dobu odvážné transparenty a na Albertově mluvili různí řečníci. Například akademik Miroslav Katětov (*rektor Univerzity Karlovy v letech 1953–1957, pozn. red.*) měl velmi ostrý projev, stejně

tak student matfyzu Martin Klíma a další. Zástupce svazáků s projevem plným frází byl naopak vypískán.

Nicméně na Vyšehrad k hrobu Máchy se přece jen došlo.

Uličky vedoucí ke hřbitovu se totálně zaplnily. Když pak začala část lidí odcházet směrem k metru, tehdy stanicí Gottwaldova, vylezl na zídku John Bok a křičel: „Nebuďte srabi, jde se na Václavák!“ Část odcházejících odklonil

Když jsme prošli kolem Národního divadla a blížili se k Máji, viděli jsme zdálky hradbu z obrněných policejních vozů. Policisté tlampačem vyzývali k rozchodu.

směrem do centra, tedy na původně zamýšlenou trasu.

Sešli jsme z Vyšehradu dolů, přes Výtoň do Vyšehradské ulice a na křižovatce u botanické zahrady stál policejní kordon. Příslušníci Veřejné bezpečnosti zatarasili cestu na Karlovo náměstí a vyzývali, abychom se rozešli. Jenže ti vzadu za námi netušili, co se děje v čele průvodu, a tlačili nás dopředu. Ešenbáci s obušky dostali povel a začali nás mlátit hlava nehlava. Opravdu dost surově.

Jak na to reagovali lidé v průvodu?

Tehdy už panovala bojovnější atmosféra a lidé se nenechali jen pasivně mlátit. Jednomu policajtovi vytrhli obušek, když se vrátil do davu, jinému shodili přilbu. Já s dalšími lidmi vběhl do nejbližšího domu a ven jsme vyšli po chvíli, když už byl klid. Průvod mezitím šel jinou trasou, po nábřeží Vltavy, a neustále se rozrůstal o kolemjdoucí. Atmosféra byla na tu dobu zcela nezvyklá a lidé volali hesla jako „Miloše do koše“ nebo „Nechceme kůl v plotě!“.

Když jsme prošli kolem Národního divadla a blížili se k Máji, viděli jsme zdálky hradbu z obrněných policejních vozů. Policisté tlampačem vyzývali k rozchodu. Znenadání se objevil i kordon z druhé strany, za našimi zády. Ten postupoval pomalu dopředu, byli jsme obklíčeni a víc a víc na malém prostoru stlačováni.

Byl jste na místě až do konce?

Byl jsem asi do půl deváté večer, v devět mi Václav Havel měl telefonovat domů. Volával z budky, protože na Hrádečku neměl telefon. Jen co jsem došel domů, zvonil telefon. Vylíčil jsem Václavovi, co se vše odehrálo. O brutálním zákroku jsme ještě netušili, to jsme se dozvěděli až později.

Za jak dlouho jste se pak viděli naživo?

Hned druhý den, jak bylo domluveno. Václav přijel do Prahy a večer jsme šli do tehdejšího Realistického divadla (*dnes Švandovo divadlo, pozn. red.*), kde se měla uvádět divadelní koláž, do níž byla zařazena část Havlovy hry *Zahradní slavnost*. Ovšem už o několik hodin dřív se rozhodlo, že se divadla zapojují do stávky.

Tehdy se vyrojily spekulace o smrti studenta Martina Šmída.

Ano, byla to složitá doba a probíhaly různé šušky – například o několika mrtvých, kteří byli tajně odvezeni bůhvíkam a jejich těla potají spálena a podobně. Situace byla nepřehledná. Do toho přišel do divadla Michael Žantovský, který pracoval pro agenturu Reuters, že byl zabit student matfyzu Martin Šmíd. Jana Šmídová, jež pracovala v redakci Svobodného slova, byla taky v divadle a řekla nám, že je to nesmysl, že její syn Martin spí doma. Ale že na matfyzu existuje ještě jiný Martin Šmíd (*ani ten však nebyl mezi oběťmi, tato fáma nicméně urychlila vývoj situace, pozn. red.*).

Setkával se Václav Havel se studenty už před revolucí?

Studenti za Havlem často chodili do bytu a po listopadových událostech samozřejmě kontakty hodně zesílily v ústředí Občanského fóra. Havel totiž sám vyžadoval, aby se účastnili jednání s tehdejší vládou i interních jednání OF. Bylo důležité, abychom táhli za jeden provaz.

Kdo byl z tehdejších studentských vůdců nejvýraznější?

Martin Mejstřík byl hodně revoluční, Šimon Pánek umírněnější, i když také rázný. Rovněž Martin Klíma nebo Jan Bubeník byli výrazní, byla tu i Monika Pajerová, Igor Chaun či Pavel Žáček. Bylo jich mnohem víc. A právě studenti byli v tehdejší ději klíčoví. Nejenže celé dění odstartovali, ale také jezdili s herci do odlehlejších míst republiky a pomáhali prolomit informační vakuum, které na mnoha místech tehdy panovalo.

Změnil se nějak Václav Havel během těch revolučních dnů?

Já znal Havla spíš jako plachého introverta, zdvořilého, skromného. V listopadu najednou začal fungovat jako generál. Pro něho bylo tohle období vyústěním

něčeho, o co usiloval mnoho let. Najednou se na něho všichni obraceli a čekala se od něho rozhodná reakce. A on se tak musel umět chovat, udílet rozkazy a pokyny. Cítil velkou zodpovědnost, která na něho nečekaně spadla.

V těch dobách kolem něho musela být spousta našeptávačů.

Říkal jim „hučiči“. Pořád do něho někdo hučel. A když se zase jednou zlobil, že ti „hučiči“ tohle a támhleto a on musí pořád mluvit, až z toho chroptí, rozhodl se sepsat memorandum. Mělo několik bodů, jedním z nich byl bod 18, který zněl asi takto: Když mluví Václav Havel, jsou ostatní laskavě zticha, aby nepřišel o hlas. A potom, když probíhala interní jednání Občanského fóra, někdy zniče-honic Havel vykřikl: „Bod 18, bod 18!“

Havel obdržel několik čestných doktorátů včetně toho od Univerzity Karlovy. Jak vnímal tato ocenění?

Samozřejmě si jich všech velmi vážil. Ale přistupoval k nim s pokorou a jistým nadhledem. Na Hrádečku měl takovou „síň slávy“ v chodbičce u WC, kam si věšel veškeré čestné doktoráty, diplomy a ocenění.

Rezonuje ještě odkaz Václava Havla ve společnosti?

Těmto soudům se raději vyhýbám, protože přece jen žijí ve své sociální bublině, nebylo by to ode mě úplně objektivní, ale myslím si, že ano. Ostatně, v nedávném průzkumu velké procento lidí označilo Václava Havla za nejlepšího polistopadového prezidenta. Řada věcí, které prosazoval, třeba na poli lidských práv či šetrného zacházení s přírodou, je nadčasová. Jsem hluboce přesvědčen, že se jimi mnoho lidí bude i v budoucnu inspirovat a zabývat, že budou i nadále přínosné.

Vladimír Hanzel Hudební publicista a kritik. Studoval na MFF UK. Od léta 1989 do roku 2003 osobní tajemník disidenta a poté prezidenta Václava Havla, ředitel jeho sekretariátu. V letech 2003–2006 vrchní ředitel Kabinetu ministryně školství, v letech 2006–2008 ředitel vzdělávacího a kulturního centra Židovského muzea v Praze. 18. 12. 2011 jako první oznámil světu Havlovo úmrtí na sociální síti Facebook.

Ze stínů a křivd do svobodného světa

Na zázračný rok 1989 a univerzitní dění během svých mandátů vzpomínají porevoluční emeritní rektori Univerzity Karlovy.

TEXT Martin Rychlík

FOTO archiv UK, Jan Smit, Vladimír Šigut, René Volfík

Za univerzitu svobodnou!

V listopadu 1989 byl rektorem Univerzity Karlovy profesor práv Zdeněk Češka (vlevo), jenž v té době vedl UK již třináctým rokem v radě, protože nebyl volen, ale jmenován ministrem školství. Češka, normalizační politik KSČ, poslanec a později též advokát, předal v lednu 1990 funkci filozofovi a mluvčímu Charty 77 Radimu Paloušovi (vpravo). Ten se tak stal prvním „lodivodem“ svobodné univerzity v rušné éře vysokoškolských změn a v jejím čele stál do roku 1994; profesor Palouš zemřel v září 2015.

„Opravdová revoluce“

„Museli jsme změnit systém i řešit totalitní křivdy,“ vzpomíná profesor právních dějin Karel Malý, jenž vedl Karlovo učení v letech 1994 až 1999 jakožto 505. rektor v historii.

Listopad 1989 byl pro mě i pro UK skutečně zásadní změnou, opravdovou revolucí. Můj život i život celé mé rodiny byl úzce spjat s univerzitou – ať již šlo o zaměstnání, nebo o studium – a vše, co se na ní odehrávalo, jsem vždy pociťoval jako osobní záležitost. Osobně se mě dotýkaly všechny zásahy mocenského aparátu do jejího života a sdílel jsem její trpký život v éře normalizace. Jako právník jsem se obával mocenských zásahů do jejího života a snažil se vymanit z uzavřeného kruhu totalitního žití spoluprací se zahraničními kolegy.

Listopad otevřel cestu k zásadním změnám a měl jsem to štěstí, že jsem se na nich mohl výrazně podílet – byl jsem zvolen prorektorem pro vědu v prvním

vedení rektora Palouše a spolupracoval jsem s řadou vynikajících kolegů: s profesory Lojdou, Vopěnkou, Pacákem, Mihulem či Petráněm. Museli jsme nejen změnit podmínky udělování vědeckých hodností, titulů, vymýtit rezidua stranické zásluhovosti a ideologických požadavků, ale současně se vypořádat s oprávněnými požadavky na odstranění krutých křivd, jež za totality postihly neuvěřitelné množství našich učitelů a studentů, kteří byli zbaveni možnosti bádát a studovat.

Při projednávání rehabilitačních žádostí se tak před námi otevřel pohled do hloubky nespravedlnosti a utrpení. Současně bylo zapotřebí nastolit na UK demokratické pořádky, vytvořit nová pravidla pro činnost akademických orgánů – tedy zásadně změnit univerzitu v demokratickou instituci a naplnit požadavek jejího začlenění do soustavy světových svobodných univerzit. Tak jsem se také podílel na transformaci některých fakult a institutů. Měl jsem to štěstí, že jsem se mohl rozhodujícím způsobem podílet na tvorbě nového vysokoškolského zákona, zakládat Radu vysokých škol (RVŠ) a stát se jejím prvním předsedou, a mohl tak uplatnit představy naší obce v celostátním měřítku. Podobně k tomu došlo na konci devadesátých let při přípravě dalšího vysokoškolského zákona, jehož koncepce a návrh vznikly pod mým vedením na naší univerzitě.

Proces transformace, který zasáhl všechny fakulty a pracoviště, neuvěřitel-

ně rychle změnil univerzitu a poměrně záhy ji v devadesátých letech učinil respektovanou představitelkou české akademické obce a vyhledávanou partnerkou zahraničních partnerů. Podařilo se zvýšit vědecký výkon. Početné meziuniverzitní dohody zpřístupnily mezinárodní spolupráci jejím součástí i studentům a včlenily Univerzitu Karlovu do sítě světových univerzit.

Myslím, že vyvrcholením polistopadového vývoje naší univerzity se staly oslavy 650. výročí jejího založení (v roce 1998), kterému předcházela náročná rekonstrukce budovy Karolina, druhé nejdůležitější historické památky po Pražském hradě. Právě tehdy se naše akademická obec představila jako jednotná, vědomá si svého poslání, své úlohy ve společnosti, vzdělávání i vědě. Byla chápána jako představitelka české vzdělanosti a na čas se stala světovým centrem univerzitního světa. Na slavnostním zasedání ve Vladislavském sále po projevu prezidenta Václava Havla a za přítomnosti početné delegace zahraničních rektorů jsem vystoupil s přednáškou shrnující naše představy o postavení a úloze univerzit v nejistém, proměnlivém světě. Proces zahájený listopadem 1989 tak byl v neuvěřitelně krátké době dokončen – díky obětavé práci celé univerzitní společenosti, jejich studentů i učitelů.

Prof. JUDr. Karel Malý, DrSc.

Zářným příkladem i pro ostatní

„Zásadní bylo prosazení vědecké činnosti na stejnou úroveň, jako má výuka,“ líčí fyzik Ivan Wilhelm, jenž převzal rektorské insignie v únoru 2000 a třimal je do roku 2006.

Značná pozornost státních orgánů po listopadu 1989 byla věnována vysokým školám jednak jako oprávněný požadavek za úlohu studentů v „samerotové revoluci“, ale též proto, že podmínky akademického života byly ve zcela nepřijatelné podobě. Federální shromáždění přijalo nový zákon o vysokých školách velmi operativně a značný vliv na jeho podobu měly nově etablované vysokoškolské orgány, v nichž sehrála Univerzita Karlova zásadní roli.

Řada „nedokonalostí“ v novém zákoně o vysokých školách byla shovívavě přijímána jako jisté dočasné provizorium, které definitivně záhy upraví další zákonná úprava v dokonalejší podobě (jak proběhla tato okolnost ve skutečnosti, je jiná věc).

Každodenní starostí nově ustavených orgánů vysokých škol a jejich reprezentace bylo nejen naplnit ustanovení nového zákona o vysokých školách (z roku 1998), ale především přebírat autonomii v jejich rozhodování a s ní spojenou odpovědnost.

Toto vědomí bylo patrně určující jak ve vnitrouniverzitních otázkách, tak v práci orgánů akademické reprezentace.

Důležitou okolností byl přechod od silné fakultní nezávislosti k univerzitní autonomii. Na tom, že tento proces na UK proběhl úspěšně, má zásluhu především fakt, že nové vztahy byly nastavovány tak, aby akademickou veřejnost přesvědčily o smysluplnosti úprav. Řadě jiných vysokých škol v České republice pak posloužil příklad Univerzity Karlovy ke konstruktivním krokům v organizaci vnitřního života. S radostí lze konstatovat, že v současnosti tvoří sedmáct sebevědomých fakult jeden univerzitní celek bez známek odstředivých sil.

Pro etablování Univerzity Karlovy coby důležité, mezinárodně uznávané instituce hrálo zásadní roli prosazení vědecké činnosti na stejnou úroveň důležitosti, jako má činnost vzdělávací. Přestože tato okolnost nebyla v rámci celé UK zpočátku přijímána automaticky, podařilo se při jejím prosazování dostatečně zohlednit širokou oborovou různorodost a poměrně rychle zavést systém paralelní spolupráce vědy a vzdělávání. Tato skutečnost pak velmi pomáhala v získávání reputace naší univerzity na mezinárodních akademických fórech.

Prof. Ing. Ivan Wilhelm, CSc.

To nejúžasnější období

„Zhroucení ohavného režimu přineslo obrovskou euforii,“ vypráví fyziolog Václav Hampl, jenž vedl univerzitu v letech 2006 až 2014, načež se stal členem Senátu.

Listopad 1989 a několik následujících měsíců byly rozhodně tím nejúžasnějším obdobím mého života. Nikdy nepřestanu být vděčný za to, že jsem to mohl prožít.

Pocházím z rodiny politického vězně z padesátých let; odmala jsem dobře věděl – a s přibývajícím roky se více a více přesvědčoval – o ohavnosti režimu, ve kterém jsme žili. Působil bezvýhodným dojmem. A když se pak začal překvapivě rychle hroutit, byla mým převládajícím pocitem obrovská euforie. Zpočátku smíchaná s obavami, zda komunisté nebudou následovat příklad čínských soudruhů o půl roku dříve, a také s potřebou nečekat pasivně, co se stane, nýbrž udělat maximum v rámci svých možností pro úspěch.

Nádhernou součástí vzpomínek na listopad 1989 je také všudypřítomný pocit sounáležitosti, společné radosti a překypující humor, vzájemná vlídnost a ohleduplnost. To posléze vzalo v této míře za své, jinak to asi ani být nemohlo, ovšem zkušenost, že se k sobě takto dokážeme hromadně po řadu týdnů chovat, je povzbuzující. Chceme-li nějakou inspiraci od listopadu 1989 pro dnešek, hledejme tímto směrem! Společně sdílená pozitivní energie je obrovskou silou.

Nově nabyté svobody jsem využil k rozšíření svého odborného i osobního rozhledu pětiletou postdoktorandskou prací na Minnesotské univerzitě v USA. Když jsem se pak před koncem milénia vrátil, měla za sebou naše univerzita transformaci na svobodnou instituci demokratického státu a připravovala se na odstátnění. Coby předseda Akademického senátu UK jsem pak prožil naplnění jednoho z nejsilnějších listopadových hesel: „Zpátky do Evropy“. A když jsem se krátce poté stal rektorem, bylo jedním z nejzásadnějších úkolů co nejlépe využít příležitosti, jež tím vznikly. Prudce rostoucí hodnoty řady relevantních parametrů (počty zahraničních studentů, i v celoevropském srovnání rekordní příjezdy i výjezdy studentů v programu Erasmus, významné vědecké publikace) ukazovaly, že se to univerzitě dařilo. Jsem proto na svoji almu mater, její studenty, pracovníky a partnery velmi hrdý.

Prof. RNDr. Václav Hampl, DrSc.

Hlasy sedmnácti svobodných fakult

Události 17. listopadu 1989 změnilы životy milionů Čechů a Slováků. Jak se ale proměnil akademický život na fakultách Univerzity Karlovy, jichž je dnes – takřka symbolicky – také sedmnáct? Všichni nynější děkani odpověděli magazínu Forum na anketní otázku:

„Jak vaše fakulta využila oněch třiceti let nabyté svobody a co dokázala, co dnes umí?“

TEXT Martin Rychlík FOTO archiv UK a fakult, Přemysl Hněvkovský

Katolická teologická fakulta

prof. PhLic. Vojtěch Novotný, Th.D.

Okusili jsme dobro spojení s univerzitou, jež nám bylo čtyřicet let upřeno. Zakusili jsme, že vnější svoboda nestačí, není-li spojena se svobodou vnitřní a není-li východiskem zodpovědného úsilí o obecné dobro. Společně jsme se snažili o vždy hlubší poznání křesťanské víry a jejích dějinných i uměleckých projevů a o to, aby toto vědění inspirovalo současnou kulturu, společnost i život církve.

Právnícká fakulta

prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc.

Právnícká fakulta patřila mezi ty, jež byly před listopadem 1989 ideologicky nejvíce poznamenány. Rok 1989 rozhodl, že bude opět možno vyučovat a o právu bádát svobodně. Dnes máme studijní program srovnatelný s evropskými fakultami a vydáváme zajímavé publikace. Největší změnou je ovšem mezinárodní spolupráce; naše fakulta má ze všech právníckých fakult v ČR největší počet vyjíždějících i přijíždějících studentů. A abychom měli hostující profesory z USA, Německa, Francie či Rakouska, bylo před třiceti lety nemyslitelné.

Evangelická teologická fakulta

doc. Mgr. Jiří Mrázek, Th.D.

Inkorporace fakulty do svazku univerzity nám v roce 1990 otevřela možnost svobodně rozvíjet vzájemné vztahy s blízkými obory, mnohem efektivněji navazovat odbornou spolupráci a využívat symbiózu v silné akademické obci. Činnost Centra biblických studií Akademie věd ČR a Univerzity Karlovy je jen jedním z řady příkladů. Podstatně intenzivnější je rovněž zahraniční spolupráce. Jeden důkaz za všechny: každoroční účast studentů a akademiků na archeologických expedicích, konferencích a projektech v Izraeli.

1. lékařská fakulta

prof. MUDr. Aleksí Šedo, DrSc.

Třicet let a pár set znaků! Tak zkratkou. Studenti: vybíráme je (a oni nás) podle kvality, nikoli nějakými ideologickými tanci. Výuka: rozšiřujeme klinické i teoretické zázemí, učíme studenty z celého světa. Technologie: máme špičkové laboratoře a unikátní vědecké infrastruktury, přitahující zahraniční kolegy. Lidé a myšlenky: jsme součástí nadnárodních týmů, odborných a vědeckých společností. Jsme hráči globálního hřiště.

Husitská teologická fakulta

doc. ThDr. Kamila Veverková, Ph.D.

Změna v roce 1989 znamenala pro fakultu možnost vyučovat jiné obory, spojené se službou celé společnosti. Naše fakulta vychovává nejen kněze různých konfesí (husity, starokatolíky, pravoslavné), judaisty a religionisty, ale i odborníky na sociální a charitativní práci či na učitelství náboženství, filozofie a etiky a také sociální pedagogy. Má samostatné odborné edice *Pontes Pragenses* a *Deus et Gentes*, vydává vědecký časopis. Dochází k široké výměně studentů a učitelů se zahraničím. Její absolventi nalézají ve společnosti uplatnění, mnozí ve veřejném životě. Klíčovými slovy pro fakultu jsou otevřenost a svoboda.

2. lékařská fakulta

prof. MUDr. Vladimír Komárek, CSc.

Až do listopadu 1989 byla fakulta vedena nomenklaturními komunistickými kádry a výuka probíhala jen na klinických pracovištích FN Motol. V roce 1990 byl děkanem demokraticky zvolen profesor Josef Koutecký a společně s profesorem Janem Hergetem začali budovat chybějící teoretické ústavy. Jako poslední byl dokončen unikátně vybavený Ústav anatomie. V současnosti naše fakulta patří mezi nejžádanější lékařské školy a její součástí jsou též mezinárodně uznávaná vědecko-výzkumná centra.

Lékařská fakulta v Hradci Králové

prof. MUDr. Jiří Mandák, Ph.D.

Největším úspěchem po roce 1989 bylo obnovení demokratických principů a akademických hodnot. Mezníkem bylo i zahájení výuky v angličtině. Významná je spolupráce se společností Mayo Clinic, kam naši studenti vyjíždějí na stáže. Vlajkovou lodí je mezinárodní vědecká konference postgraduálních studentů. Fakulta uskutečnila řadu velkých investičních akcí, jako je rekonstrukce budovy fakulty, výstavbu výukového centra, opravu historické knihovny a především zahájení výstavby kampusu UK.

Farmaceutická fakulta v Hradci Králové

prof. PharmDr. Tomáš Šimůnek, Ph.D.

Změny v životě naší Farmaceutické fakulty byly za posledních třicet let postupné, někdy nelehké, občas doprovázené komplikacemi a zbytečnými kotrmelci, ale ze zpětného pohledu viděno, byly obrovské a celkově jednoznačně pozitivní. Výuka i věda se oprostily od ideologie; zásadním přínosem byl rozvoj mezinárodní spolupráce a internacionalizace většiny agend naší fakulty. Fakulta je nyní významnou a respektovanou součástí evropské a světové farmaceutické komunity a má též potenciál pro další rozvoj.

Lékařská fakulta v Plzni

prof. MUDr. Jindřich Fínek, Ph.D.

Lékařská fakulta v Plzni byla založena v říjnu 1945 dekretem prezidenta Edvarda Beneše; třicet let práce ve svobodném prostředí pro ni znamená téměř polovinu její existence...

Za tři dekády let se fakulta rozrostla nejen o nové prostory, v poslední době o pavilony teoretických ústavů, vystavěla a vybavila dvě budovy Biomedicínského centra, zaměřeného na výzkum a vývoj (...) Zejména však fakulta přivedla do svých prostor nové a nadějné vědce. V září byl spuštěn projekt Chaperon, pro nějž fakulta získala podporu z evropského programu Horizont 2020. Program přivede do Plzně experta, který bude řídit nově zřízenou výzkumnou Laboratoř translační genomiky nádorových onemocnění.

3. lékařská fakulta

prof. MUDr. Petr Widimský, DrSc.

Rok 1989 byl pro fakultu zásadním milníkem. Vedle nově nabytých akademických svobod bylo nejdůležitější změnou v následujících letech vybudování zcela nové obsahové náplně studia. Z lékařské fakulty hygienické (jakési „popelky“ mezi lékařskými fakultami) se stala progresivní fakulta zaměřená na všeobecné lékařství. Jako první v ČR a jedni z prvních v Evropě jsme změnilí systém výuky mediků na takzvané problémově orientovanou výuku a poskytli široký prostor pro účast studentů na formování kurikula. Fakulta současně s tím mnohonásobně zvýšila svou vědeckou produkci a v řadě oborů se zařadila do evropské či světové špičky. Co tedy dnes umíme? Vychovat skvělé a zdravě sebevědomé lékaře, kteří snadno naleznou uplatnění v jakémkoli medicínském oboru a v jakékoli zemi na světě.

Filozofická fakulta

doc. PhDr. Michal Pullmann, Ph.D.

Udrželi jsme naši tradiční šíři oborů, díky mezinárodní spolupráci zvýšili úroveň mnoha z nich a naučili se pohybovat v prostoru svobodné diskuze. Naše absolventky a absolventi se výborně uplatňují ve školství, vědeckých a kulturních institucích, v soukromých firmách, médiích, diplomacii, muzejnictví, překladatelství a řadě dalších oblastí. Naše fakulta tak výrazně přispívá k rozvoji a kultivaci celé české společnosti.

Přírodovědecká fakulta

prof. RNDr. Jiří Zima, CSc.

Přírodovědecká fakulta provedla po roce 1989 vnitřní strukturální změny a stala se silnou, zdravou a vědecky velmi výkonnou součástí Univerzity Karlovy se silným mezinárodním renomé. Všichni naši studenti se od bakalářských programů po doktorské dostávají do přímého styku s moderní vědeckou instrumentací a vědeckými poznatky, takže nabývané teoretické znalosti mohou okamžitě konfrontovat v praxi.

Matematicko-fyzikální fakulta

prof. RNDr. Jan Kratochvíl, CSc.

Listopad 1989 přinesl naší fakultě totéž, co celé společnosti – svobodný přístup k informacím, do té doby netušené možnosti cestování, akademickou samosprávu, skutečné naplnění pojmu akademické svobody, ale s tím také spojenou větší míru zodpovědnosti za celou instituci (...) Všechny změny, a nejen technologické, vytvořily podmínky pro efektivnější organizaci vědecké práce i výuky. Fakulta si zakládá na osobní péči o studenty, snaží se být vstřícná k mladým pedagogům a vědcům. Odráží se to ve výsledcích. (...) Cizojazyčná výuka je vedle dobrého jména vědy pěstované na fakultě důvodem, proč zájem o stáže mezi zahraničními studenty v posledních letech exponenciálně stoupá. Dalším faktorem je důraz na internacionalizaci akademické obce naší fakulty. Myslím, že v počtu – jak absolutním, tak v relativním poměru – přijímaných nových akademických pracovníků ze zahraničí jsme na předním místě mezi fakultami veřejných vysokých škol v České republice.

Pedagogická fakulta

prof. PaedDr. Michal Nedělka, Dr.

Fakulta prošla významnými změnami. Zůstala věrná přípravě učitele, ale značně rozšířila spektrum nabízených oborů. Reagovala tak na změny, jimiž procházelo české školství. Již v devadesátých letech se otevřely nové jazykové obory, obory umělecko-pedagogické, změnami prošla příprava učitele v oblasti výchově, kde převládla příprava v oblasti informačních technologií. Rozvoj znamenalo studium doktorské i oprávnění k habilitačním a profesorským řízením. Pedagogické vědy, jež se staly společným jmenovatelem činnosti vzdělávací a vědecké, daly nejen fakultě, ale též univerzitě i široké veřejnosti osobnosti, které se zapsaly do dějin těchto věd. Mluvíme-li o svobodě, pak pro fakultu bylo uplynulých třicet let obdobím svobody v pravém slova smyslu, neboť dle svých sil a uvážení mohla směřovat do oblastí, které jsou jí vlastní a které považuje za užitečné a společensky nepostradatelné.

Lační informací! Dění bylo koncem roku 1989 extrémně rychlé; dějiny plynuly jak dravá řeka.

Dnešní studenti UK užívají moderních zobrazovacích i výukových metod

Fakulta sociálních věd

PhDr. Alice Němcová Tejkalová, Ph.D.

Po roce 1989 bylo nejtěžší přetřansformat se z Fakulty žurnalistiky, zatížené silným ideologickým dědictvím normalizace, na svobodnou Fakultu sociálních věd. Ale právě za třicet let díky příchodu dalších disciplín, zajímavých kolegů a kolegů (i vyprofilování nové žurnalistiky a mediálních studií) se z fakulty stalo místo podporující a kultivující demokratické hodnoty. Usilujeme o korektní celospolečenskou diskuzi založenou na faktech a nabízíme našim studentkám a studentům možnost získat do ní kvalitní argumenty.

Fakulta tělesné výchovy a sportu

doc. MUDr. Eva Kohlíková, CSc.

Od roku 1989 prošla fakulta řadou významných změn. Ve vzdělávací činnosti rozšířila počet studijních programů připravujících odborníky v oblastech učitelství, sportu a pohybových aktivit osob se speciálními potřebami i nelékařských oborů. V oblasti vědy a výzkumu se podílela na konstituování vědního oboru kinantropologie, vytvořila a dále rozvíjí doktorské studijní programy. Studijní programy jsou rovněž nabízeny zahraničním studentům, jejichž zájem postupně narůstá. Dále fakulta úspěšně rozvíjí spolupráci s renomovanými zahraničními i domácími institucemi a věnuje značné úsilí rozvoji infrastruktury pro zabezpečení vzdělávací, vědecké a výzkumné činnosti.

Fakulta humanitních studií

Ing. arch. Mgr. Marie Pětová, Ph.D.

Fakulta humanitních studií čili „sedmáctá fakulta“, jak se jí zprvu říkalo, před revolucí neexistovala, byla založena až v roce 2000 a bez politických změn roku 1989 by jistě nevznikla. Dokonce by nejspíš nevzniklo ani bakalářské studium humanitních věd, které coby Institut základů vzdělanosti (IZV) fungovalo od roku 1993. Studenti se v něm seznamovali s hlavními humanitními disciplínami, a to v kurzech dle vlastního výběru, což zprvu naráželo i v nových poměrech na nepochopení a odpor. Z některých příliš „liberálních“ představ jsme museli slevit, nicméně IZV jako provizorium se 120 studenty se nakonec rozrostl a dal základ fakultě s dnes již více než 3000 studenty, magisterskými a doktorskými programy a slušným publikačním výkonem. A dobrou pověst mezi mladými lidmi šíří úspěšní absolventi.

Naše první a poslední demonstrace

Šimon Pánek zorganizoval 17. listopadu 1989 nejznámější protest proti komunistické diktatuře v Československu, paradoxně se jej však kvůli brigádě na Šumavě osobně nezúčastnil. Ani nepočítal s tím, že bude mít takový společenský dopad a věci se pak už rozjedou samy.

TEXT Jitka Jiříčková FOTO Luboš Wiśniewski

Po třiceti letech vám už asi ty revoluční události musí poněkud splývat.

My jsme tehdy docela málo spali, tak tři čtyři hodiny denně, to se na vašem vnímání podepíše. Byli jsme tak trochu v transu. Kolikrát za život se vám stane, že padá komunismus, který zničil život vašich rodičů, a ještě před pár měsíci se zdálo, že se nikdy nepodíváte jinam

než do pár socialistických států, že nikdy nebudete moci nahlas říkat, co si myslíte? A najednou se to všechno mění a vy můžete být díky zvláštnímu řízení osudu při tom, dokonce máte intenzivní pocit, že jste spoluhybatelem jeho konce, což byla v tu konkrétní chvíli skutečně pravda. Samozřejmě z hlediska širšího toku dějin, i kdybych tuto roli nesehrál a studentská revoluce nebyla, komunis-

mus by se stejně dříve či později rozpadl i u nás.

Ční nad tím vším nějaký silný moment, který si vybavíte i po mnoha letech?

Jednoznačně porady s Václavem Havlem. Tehdy jsem ho viděl poprvé naživo a jistě nejenom na mě opravdu silně zapůsobilo jeho nesporné charisma a jasná

vůdčí role v tehdejší Občanském fóru. Dále nemohu zapomenout na své vystoupení na balkoně paláce Melantrich, když pode mnou stálo čtvrt milionu lidí a čekalo na každé mé slovo.

Studoval jste tehdy na Přírodovědecké fakultě. Jak to tam na konci osmdesátých let vypadalo?

Fakulta už byla celkem otevřeným prostředím, se spoustou zdejších lidí jsem se setkával i na demonstracích. Bylo to dáno asi také tím, že přírodovědná témata, snad kromě ekologie, byla stranou zájmu komunistické strany. Společenskovědní obory byly daleko profizlovanější.

Vědělo vedení fakulty o vašem nezávislém studentském sdružení Stuha?

Myslím, že ne, tehdy jsme s ní teprve začínali. Vlastně celá ta eskalace, již bychom dnes řekli občanská neposlušnost, byla relativně krátká, když nepočítám poměrně malé extrémně odvážné jádro disentu, které fungovalo už od sedmdesátých let. Širší skupiny lidí se začaly přidávat až po demonstraci 21. srpna 1988, která byla vůbec první po devatenácti letech. Pro mě to bylo zjevení – být něčemu takovému poprvé v životě přítomen. O vzniku Stuchy jsme se začali bavit až v lednu 1989, kdy probíhala vzpomínková akce k Palachovu týdnu, na níž přišlo velice málo studentů. Chodilo jen pár tisíc starších lidí, a to jsme chtěli změnit. Proto jsme začali vytvářet síť tvořenou nejprve několika studenty na každé fakultě, kteří pak šířili informace o našich aktivitách mezi spolužáky.

Stuha stihla uspořádat vlastně jen jednu demonstraci – 17. listopadu 1989. Jak se vám na ni podařilo přilákat tolik lidí?

Protože byla povolena, a mohli jsme tak o ní předem veřejně informovat. Také datum 17. listopadu jsme ne zvolili náhodou. Šlo o Mezinárodní den studentstva a říkali jsme si, že se bude tím pádem komunistům hůře zakazovat.

Vy jste se ovšem demonstrace nezúčastnil.

Ano, je to paradox – jsem jedním ze studentských vůdců, ale na Národní třídě jsem nebyl. Jel jsem na brigádu na Šumavu. Nenapadlo mě, že to bude první a poslední akce Stuchy. Až později jsme se dozvěděli, že o své účasti na demon-

straci rokovali disidenti. Václav Havel jim tehdy říkal: „Ne, nelezte tam, nechte studenty, ať si akci udělají sami.“ Byl to jistě výraz jeho pokory.

A také intuice.

Přesně tak, takový taktický instinkt, ale určitě také výraz radosti, že sami studenti konečně také něco dělají. A přesně tak jsme to cítili i my. Mě třeba nikdy nenapadlo podepsat Chartu 77, i když partner mé maminky byl jejím signatářem. Pokud člověk nemá nějaký vnitřní intenzivní důvod, proč Chartu podepsat, nepokládá si otázku, zda to udělat, či ne.

Jak jste tehdy v listopadu 1989 viděl budoucnost české společnosti?

Samozřejmě jsem si myslel, že to celé bude snazší. Jednak proto, že jsme neměli žádnou zkušenost s budováním funkční demokracie a tržní ekonomiky, jež by byla pokud možno pro všechny. Logicky se pak to kyvadlo přehouplo z centrálně řízené státní ekonomiky, kde co nebylo výslovně povoleno, bylo zakázáno, do druhého extrému, kde nově nabytá svoboda umožnila části lidí vyzkoušet si i věci, které byly leckdy za hranou morálky a někdy i zákona.

Pamatuji si slova mého otce: „Bude trvat dvě generace, než se dá všechno do pořádku. Půjdeme poměrně rychle ekonomicky kupředu, ale velice dlouho potrvá, než se sebe komunismus dostaneme vnitřně – ve smyslu, že lhát, podvádět a trochu krást je normální.“ Dodnes je zde mnohem menší ochota lidí si pomáhat, vykonávat dobrovolnou práci nebo na ni přispívat.

Po převratu jste odhadoval budoucí vývoj tak, že spíš než revoluce to pro vás byla evoluce. V jaké její fázi se podle vás nyní nacházíme?

Když se zeptáte lidí na Ukrajině nebo v Gruzii, jak jsme na tom, řeknou vám,

že jsme pro ně vzorem. My sami v sobě možná máme daleko více skepse, než je zdrávo. Naše společnost jde ekonomicky kupředu, hodně se posunul komunitní život, obnova památek, měst i krajiny.

V čem jsme naopak selhali?

Řekl bych, že jsme hodně podcenili výchovu k aktivnímu občanství, do něhož například Německo investuje už od padesátých let a prošlo velkou poválečnou sebereflexí. Taková společnost pak dokáže mnohem lépe projít nejrůznějšími společenskými otřesy. Například zvládně přijmout milion uprchlíků. K nám jich přišlo dvanáct set a vzpomeňte si, co se tu dělo.

Předpokládám, že jste se vždy snažil dělat to nejlepší, co jste v dané chvíli mohl. Nelitujete ale, že jste nedokončil vysokoškolské studium?

Trochu ano, člověk má věci dotahovat do konce. Po roce 89 jsem studium přerušil. Sice jsem se pak do školy vrátil, jenže mezitím jsme zakládali Člověka v tísní a já začal jezdit do světa. Posunulo mě to velice daleko od diplomové práce, shromážděná data mi přišla zastaralá, a tak jsem si řekl, že bude lepší s tím skončit. Samozřejmě mi to bylo trochu líto. Zároveň mě to ale nejspíš zachránilo před kariérou vysokého úředníka v Evropské unii. Když jsme do ní vstupovali, dostalo pár lidí z bývalých komunistických zemí nabídku posílit její byrokratický aparát. Podmínkou byl ovšem vysokoškolský titul, a ten mi chyběl.

Na Přírodovědecké fakultě jste studoval čtyři roky. Co jste se naučil?

Především přistupovat k problémům exaktně, což se mi hodilo jak v práci v Člověku v tísní, tak v životě obecně.

Šimon Pánek Spoluzakladatel a výkonný ředitel společnosti Člověk v tísní, která funguje od roku 1994. V roce 1988 byl hlavním organizátorem první předrevoluční humanitární pomoci obětem zemětřesení v Arménii. O rok později se stal jedním ze studentských vůdců sametové revoluce, za studenty byl i členem Občanského fóra. V prvních demokratických volbách byl zvolen do Sněmovny národů Federálního shromáždění, na svůj mandát ovšem rezignoval. Spoluzakládal soukromou informační agenturu Epicentrum, přinášející zpravodajství z krizových oblastí světa. V roce 2002 obdržel medaili Za zásluhy, o rok později získal cenu Evropan roku.

Sametová revoluce

4eu+ ...očima univerzit aliance 4EU+

TEXT Martin Rychlík FOTO archiv UK

Varšavská univerzita

„Vzpomínám si, jak jsem držel palce při poslechu Havlových projevů s vírou, že naši čeští a slovenští přátelé uspějí. Nemáme též zapomínat na roli univerzit při proměně, kterou přinesl rok 1989. Směle mohou říci, že ke změnám by nemohlo dojít bez Univerzity Karlovy, Varšavské univerzity a mnoha dalších. Profesori a zejména studenti byli mezi prvními, kdo se režimu postavili, a to navzdory rizikům, že by se režim pomstil, kdyby neuspěli...“

Maciej Duszczyk prorektor

Univerzita Heidelberg

„Význam a důsledky této historické události, jež začala jako studentská revoluce a vedla k mírovému předání moci v Československu, jsou zvláště dobře oceňovány v Heidelbergu a celém Německu. I to bude v listopadu oslavovat jednu z nejdůležitějších dějinných událostí: mírový pád berlínské zdi 9. listopadu 1989. Univerzita Heidelberg tak má tu čest sdílet s Univerzitou Karlovou nejen podobnou historii, ale i jasnou společnou budoucnost – jakožto partneri v nedávno založené univerzitní alianci 4EU+.“

Marc-Philippe Weller prorektor

Kodaňská univerzita

„Evropské univerzity bývaly vždy propojené, a to i v časech odluky. Skoro jako rodina. My jsme dokonce zformováni sdílenou organizační myšlenkou; Kodaňská univerzita byla totiž původně inspirována Univerzitou Karlovou. Takže, širěji vzato, jsme spojeni jako sourozenci, kteří byli osudem odloučeni a poté se znovu sešli. Jsem nadšen, že se vznikem aliance 4EU+ prohloubíme spolupráci ve prospěch celé evropské společnosti.“

Henrik C. Wegener rektor

Univerzita Sorbonna

„Sametová revoluce byla zázračnou ukázkou svobody. Byla to úleva po těch strašlivých událostech roku 1968. Byl to triumf hodnot, jichž si tolik vážíme: demokracie, lidských práv, svobodného myšlení a svobody projevu. Začalo to protesty studentů, úžasnou připomínkou naší role ve společnosti. Univerzity jsou místem, kde se mohou rozvíjet myšlenky a mládež může zpochybňovat status quo – a my bychom měli o takový proud pečovat.“

Serge Fdida prorektor

Milánská univerzita

„Naše univerzita se v posledních třiceti letech nepřetržitě věnuje akcím týkajícím se české historie; v roce 2009 se v Miláně setkali vědci i s protagonisty revolučních let, například s Havlem či s Lechem Wałęsou. Na připomínku revoluce nyní instaluje Milánská univerzita v hlavní budově lavičku Václava Havla jako součást světového záměru s výzvou k dalšímu dialogu a reflexi.“

Antonella Baldiová prorektorka

Rektoři šesti univerzit aliance 4EU+ (vpravo stojí Tomáš Zima) představili v říjnu své vize v Paříži

17 fakult 17. listopadu

Jak prožívali revoluční události roku 1989 studenti a učitelé Univerzity Karlovy? Jedinečná kniha rozhovorů zachycuje vzpomínky jedenadvaceti z nich.

TEXT Kamila Kohoutová

Palachův týden, demonstrace 28. října nebo samotný 17. listopad a dny následující bezprostředně po něm jsou pojímány prvkem sametové revoluce. Každé ze zachycených svědectví přináší autentický obraz událostí, jež předcházely zániku socialistického režimu. Dohromady pak výpovědi poskytují komplexní svědectví o této přelomové a nelehké době.

„Dát dohromady publikaci k třicátému výročí sametové revoluce bylo obrovskou výzvou. Při oslovování vědců a akademiků, kteří by přispěli svou vzpomínkou, jsme měli těžké rozhodování, a právě proto jsou některé fakulty zastoupeny dvěma hlasy. Příběhy všech zúčastněných vykreslují mimořádně plastický a autentický obraz událostí 17. listopadu 1989,“ uvádí editor publikace Michal Zima.

„Všude kolem se lámaly ledy a my v Československu jsme v totalitním režimu zůstávali vlastně téměř poslední, takže jsem byla postupně víc a víc přesvědčená, že to už není dál udržitelné. Na druhé straně, jak jsem říkala – můj dojem ze všech dosavadních demonstrací a protestů, vždy násilně potlačených a rozehnaných, byl skeptičtější: změna se mi zdála strašně daleko a jaksi nepředstavitelná.“ Marie Pětová, děkanka Fakulty humanitních studií UK.

„Klinika, kde jsem pracoval, koupila asi půl roku před revolucí kopírku, kvůli které byla provedena obrovská bezpečnostní opatření. Div, že k ní nechtěli trezorové dveře. Na téhle kopírce jsme během revoluce množili různé letáky, ve kterých se psalo o dění v Praze, v Hradci a tak dále. Jako všichni jsme se zúčastňovali různých spontánních akcí, jedna z nejlepších byla na Úřychově náměstí. Po celé jeho délce se postavila zeď z krabic, které byly nejrůzněji popsány nebo jinak upraveny. Jedna z nich měla například vyříznutou díru a nad ní nápis: Zde odkládejte stranické knížky.“ Leoš Heger, lékař a vysokoškolský učitel.

„Ještě před Albertovem už čekala první várka policistů se štíty a obušky a lidi před námi začali okamžitě tlouct. Tam jsem úplně poprvé cítila, jak se dav potí hrůzou. Pamatuju si, jak přímo vedle nás dostal jeden ze zahraničních kameramanů ‚obuchem‘ po hlavě, a já se ptala manžela, co mám dělat, a on mi na to řekl: ‚Schovej se pod auto, tam tě neztloučou.‘ Po téhle zkušenosti jsme si uvědomili, že děti jsou doma samy, a proto jsme až na Národní třídu nedošli. Hned jak jsem dorazila, tak mi volali moji tehdejší studenti z kolejí, že chtějí vstoupit do studentské stávkové.“ Barbora Osvaldová, učí na Fakultě sociálních věd žurnalistiku.

17 fakult 17. listopadu: soubor unikátních rozhovorů, věnovaný 30. výročí sametové revoluce

Michal Zima (ed.)
Nakladatelství Karolinum 2019
brožovaná, 226 str.
ISBN 978-80-246-4472-1
doporučená cena: 280 Kč

Jak to bylo v listopadu '89

**Osobnosti
spjaté s Univer-
zitou Karlovou
vzpomínají,
jak prožívaly
revoluční dění.**

TEXT **Marcela Uhlíková,
Kamila Kohoutová, Jitka Jiříčková,
Martin Rychlík**
FOTO **Jan Jindra,
Přemysl Hněvkovský**

Unavení studenti na fakultách
i přespávali, přesto vzhlíželi
ke světlejší budoucnosti

Jan Nevřkla

Dnes trenér plavání a metodik para-
plavání (v roce 1989 student FTVS UK)

Bylo pro mě překvapivé, že i na Fakultě tělesné výchovy a sportu UK se začalo v revolučních dnech 1989 stávkovat. Fakulta sídlila v Tyršově domě na Malé Straně a v době generální stávky sem za námi přišel Jiří Karas z Občanského fóra s prosbou, zda by se mezi námi nenašli fyzicky zdatní studenti, kteří by Václava Havla doprovázeli z budovy Špalíčku na Jungmannově náměstí do paláce Melantrich a také na další akce.

Havel na mě působil jako plachý člověk nevyžadující pozornost. Vždy se tvářil, jako by o žádnou ochranu nestál, nicméně se „proceduře“ podroboval. V ulicích byly davy lidí, do Melantrichu jsme se prodírali a před vstupem drželi kordon, aby se tam nikdo nedostal.

Myslím, že to bylo ve čtvrtek 23. listopadu, kdy jsme dostali pokyn čekat před divadlem Disk, kde se konala zásadní schůzka studentského stávkového výboru. Úzké vedení se zde mělo usnést na požadavcích, jež byly radikálnější než požadavky Občanského fóra. Jednalo se například o zákaz komunistické strany či potrestání viníků.

Drželi jsme se spolužákem Michalem Kaplanem stráž u Disku – od Šimona Pánka a Martina Mejstříka jsme dostali nařízeno nepustit nikoho dovnitř. Přišel Václav Havel s Johnem Bokem vpředu, který křičel: „Přichází Václav Havel! Stačí vám to?“ A my na to: „Pardon, rozkaz zněl jasně – nesmíme dovnitř vpustit naprosto nikoho.“ Bylo to komické, protože před chvílí jsme Havla vedli na Václavák, a teď jsme mu nechtěli dovolit, aby vstoupil. Šimon Pánek a Martin Mejstřík to pak přišli urovnat. Byli jsme prostě důslední revolucionáři.

Michal Nedělka

Dnes děkan Pedagogické fakulty UK
(v roce 1989 student PedF UK)

Na podzim roku 1989 jsem nastoupil do posledního ročníku – studoval jsem dvojbor ruský jazyk a hudební výchova. Na demonstraci 17. listopadu jsem nebyl; jel jsem tehdy v pátek k přátelům na venkov, dost jsem se angažoval v katolické církvi, v sobotu jsme zpívali na kůru. Dnes to zní směšně, ale tehdy to opravdu nebyla věc, s níž bych se veřejně chlubil.

Myslím, že studenti měli hodně co ztratit. Na druhou stranu, pokud má mladý člověk celý život před sebou, nechce se s tím systémem smířit a strávit v něm celý svůj dlouhý život, spíše se rozhodne riskovat. Uvědomoval jsem si to také, ale neodvážil jsem se. Přesto si troufám tvrdit, že v době stávky jsme se spolužáky odvedli dobrou práci. Podarilo se nám fakultu postupně očistit od lidí zprofanovaných režimem, kteří zastávali ideologii, kterou už v Rusku neprosazoval ani Gorbačov. Byli stalinštější než Rusko. Nedalo se s nimi mluvit. To víte, že nebylo jednoduché říct pedagogovi, jehož si třeba odborně vážíte, ale ideologicky je mimo, že už tu nemá co dělat. Nejdříve se tvářili neutrálně, ale pak už neměli jinou možnost než odejít.

Jan Konvalinka

Dnes prorektor UK pro vědu (v roce 1989 student PŘF UK)

Moc dobře si pamatuji, že se mi tenkrát na tu demonstraci nechtělo. Ten týden jsem už demonstroval kvůli Stromovce a u čínské ambasády. Na Albertov jsem se nechystal, byl jsem unavený a také jsem měl pocit, že je to svazácká akce. Pozvánka na tuhle demonstraci byla i v Mladé frontě! Přemluvila mě manželka, tehdy studentka AVU. V ateliéru prý připravují skvělé transparenty, tentokrát to bude velké. A měla pravdu.

Od první minuty, co jsem vystoupil z tramvaje a začal scházet k Albertovu, jsem si uvědomoval, že se vážně něco děje. Od léta 1988 jsem chodil na všechny demonstrace, ale byl jsem opatrný demonstrant: nechtěl jsem, aby mě chytli, pořád jsem se otáčel přes rameno, byl jsem připraven utíkat. Tohle bylo jiné. Triumfální nálada zachvátila celý obrovský dav lidí a vůbec nás nenapadlo, že by proti studentům právě 17. listopadu někdo zasáhl. Atmosféra byla otevřená, od začátku se skandovala hesla na podporu Charty, vybavuji si transparenty „Kdo, ne-li my, kdy, ne-li dnes“ a „Nechceme Myloše“ (sic!), které mě úplně nadchly.

Myslím, že jsme kolektivně cítili, že tohle je přelom, teď se všechno změní. Vzpomínám si na policisty cestou na Vyšehrad, na které jsme volali: „Pendreký do řeky!“ a oni se otáčeli a ukazovali, že žádné pendreký nemají... Pamatuji si magickou atmosféru Vyšehradu, osvětleného tisíci svíčkami, spoustu kamarádů, které jsem dlouho neviděl, atmosféru karnevalu a veselé revoluce současně. Skandovalo se: „Jsme na špatném Hradě!“ A jeden z organizátorů na závěr do megafonu vykřikl, že tímto oficiální

část končí a že nechce radit, ale nejkratší cesta na Václavské náměstí je přes most Klementa Gottwalda. Křičelo se: „Přes most toho vraha!“ Most byl ovšem zavřený, a tak jsme šli spodem. Mám před očima tramvaje a lidi, kteří nám z nich mávali, vystupovali a přidávali se k průvodu, jenž do oken skandoval: „Vypněte tu bednu!“ Potlesk na Rašínově náměstí před domem Václava Havla. Potlesk před Národním divadlem. Dlouhé čekání na Národní, zima a vzrůstající tlak davu. Pak začal zásah. Panika, strach o život a útek podloubím. Naštěstí mě netrefili.

Brutalita zákroku na Národní bývá někdy relativizována, ale bylo to opravdu hodně ošklivé. Zažil jsem všechny demonstrace během Palachova týdne, nalomili mi čelist a bylo to hodně kruté, ale na Národní třídě horší. Dlouhotrvající tlak do davu, štěkot psů, obrněné transportéry, vojáci s červenými baretý šplhající po stěně v Mikulandské, pak vytažování demonstrantů po jednom z davu. Bylo to děsivé.

Sedmnáctého listopadu večer jsem z Národní třídy odcházel naprosto přesvědčen, že to je konec, tohle už nemůžou utulat, teď už končí smlouvání s režimem a opatrné protesty. Byl jsem si jist, že tohle je revoluce – a teď se to zlomí. Ten průvod měl opravdu atributy náboženského zážitku, myslím, že jsme to cítili všichni. Zákrok proti demonstrujícím byl svou slepou brutalitou a tupestí prostě příliš šílený, než abychom si to mohli nechat líbit.

Myslím, že jsme kolektivně cítili, že tohle je přelom, teď se všechno změní.

Jan Kotas

Dnes rektor Arcibiskupského semináře (v roce 1989 student teologie)

Týden před 17. listopadem 1989 jsme – my studenti katolické bohoslovecké fakulty, dávno vyobcované z Univerzity Karlovy a vystěhované do izolace litoměřického exilu – naprosto překvapivě mohli odletět do Říma. Bylo nás tehdy skoro tři sta mladíků, kteří si v ateistickém ráji nevděčně „dovolili“ prohlásit, že chtějí studovat teologii, stát se kněžími a s vírou sloužit lidem.

Listopadové dny přišly jako zázrak, o němž člověk tiše sní, a to jen ve snech nejdůležitějších: ve čtvrtek devátého se zhroutila berlínská zeď a v neděli dvanáctého papež Jan Pavel II. na náměstí sv. Petra kanonizoval před celým světem naši Anežku Přemyslovnu. A my jsme byli při tom, čtyři dny svobodně chodili po římských ulicích i do tamních bazilik a naše léta ponižovaná víra tam zažívala úctu. (...) Ze sluncem zalitého Říma nás pak noční let vrátil zpátky do Čech, utopených tehdy v oblacích a dešti. Naše cesta za svobodou začala jako biblický exodus za tmy a ranní mlhy. Přistavené autobusy vyrazily ještě před rozedněním z letiště rovnou do Litoměřic a vysadily nás znovu doprostřed zdi, které byly cítit po vězení... Jenže my už byli jiní, dýchali jsme zážitkem svobodného světa!

Jako mnohokrát předtím jsme tajně ladili Svobodnou Evropu, Hlas Ameriky a Rádio Vatikán. V pátek bylo sedmnáctého a v sobotu ráno už k nám éterem letěly zprávy o událostech na Národní třídě. Když přišla ta o brutálním zákroku a o mrtvém studentovi (*údajně Martinu Šmídovi z MFF UK, pozn. red.*), zmocnil se nás šok. Spontánně jsme cítili a říkali, že to už je příliš, že ti bezostyšní a nabubřelí mocní definitivně ztratili soudnost, že jim přece nemůžeme dovolit zabíjet. Zazněla výzva ke generální stávce, my sepsali prohlášení a do Prahy s ním vyslali spolužáky, aby se náš hlas přidal k ostatním studentům. V pondělí 20. listopadu ráno jsme nejprve odmítli jakoukoli další účast na politických přednáškách, které nám do té doby povinně jezdili dělat soudruzi z ministerstva kultury. Kolem desáté hodiny pak bohoslovci zaplnili litoměřickou katedrálu sv. Štěpána a spolu se studenty ostatních vysokých škol jsme vyhlásili úplnou stávku. (...) Z katedrály

Debatovalo se všude, i ve stanicích metra

jsme vyšli tichým průvodem přes město, ten den ještě celé vystrašené a schovávající se v oknech za záclonami. Nesli jsme vlajku a tři sta chlapů pokojně zpívalo: „Osvobod nás pravdou, obnov tvář země.“ Do smrti nezapomenu na ten okamžik rodící se naděje.

V příštích dnech starší spolužáci objížděli továrny a získávali lidi pro generální stávku, s evangelickým farářem Zdeňkem Bártou jsme spoluzakládali v Litoměřicích Občanské fórum, vytáhli ze sklepa tajné cyklostyly, tiskli letáky a organizovali. V sobotu 25. listopadu jsme ministrovali kardinálu Františku Tomáškovi při slavné mši v pražské katedrále, kterou lidé zcela zaplavili a kde z jeho úst zazněla památná, odvahu probouzející věta: „Církev je na straně národa.“ Z Hradčan všichni seběhli na Letnou a připojili se k milionovému shromáždění. Disident a kněz Václav Malý v jednu křehkou chvíli pozval ten ohromný zástup k modlitbě „Otče náš“. Ocitli jsme se uprostřed zázraku odvahy, svobody a dobré vůle.

Do nového akademického roku jsme po prázdninách nastupovali po mnoha desetiletích znovu v Praze, v Karolinu hrdě složili imatrikulační slib a byli přijati zpět do svazku Univerzity Karlovy – tak jsme, Deo gratias, dovršili svůj exodus.

Cyril Höschl

Dnes profesor a ředitel psychiatrického centra (v roce 1989 působil na UK jako docent)

Jedním z mých prvních zážitků z listopadu 1989 je setkání s Ivanem Milošem Havlem, kdy mi na ulici řekl: „Jdeš sedmnáctého na tu manifestaci?“ A tak jsme se s manželkou a všemi čtyřmi malými dětmi ocitli nejdříve na Albertově a posléze v průvodu. Na Národní třídu už jsme nedošli, protože nejmladší musel domů. Na Vyšehradě za námi šli dva mladí muži a jeden říká druhému: „Povídá, co budeme dělat? Oni jsou tady s těmi dětmi.“ Později nám došlo, že asi věděli, co se bude na Národní třídě dít.

V následujících dnech nabraly události rychlý spád. Na fakultě jsem vyhrál volbu děkana. Podařilo se mi sestavit velmi dělné kolegium a začali jsme intenzivně pracovat. Byli jsme, myslím, první fakultou (*dnešní 3. LF UK, pozn. red.*), která zahájila studium zahraničních studentů samoplátců v angličtině. Připravili jsme změnu chápání studia medicíny a vytvoření nového kurikula. Listopad 1989 ovšem přinesl i radikální personální změny.

Díky angažmá na univerzitě jsem se sblížil s rektorem Radimem Paloušem.

Probírali jsme, jak nejlépe se od zajatých pořádků odpoutat. Měl jsem pocit, že já na fakultě a on na rektorátě proměňujeme univerzitu ve vzájemném spříznění. Neuvěřitelné zážitky přinášelo otevření univerzity světu. Vzpomínám na medaili udělenou princem Charlesovi a setkání s princeznou Dianou, na čestné doktoráty Rafaelu Kubelíkovi či Rudolfo Firkušnému. Zlatým hřebem těchto událostí, iniciovaným 3. lékařskou fakultou, byl čestný doktorát sira Karla Poppera, jednoho z nejvýznamnějších filozofů dvacátého století. Nezapomenutelnými byla také setkávání ve vile Amálce, která pořádal prezident Václav Havel. Měl smysl pro humor, takže mě vždycky vybídl: „Cyrile, řekněte nám na závěr nějakou anekdotu.“

Listopad 1989 po sobě zanechal hádanku zdrojů, z nichž všešel, neboť podobným procesem prošly paralelně prakticky všechny státy někdejšího sovětského bloku. Jaká byla úloha disentu, úloha tajných služeb, zahraniční politiky a mezinárodní konstelace, necht' posoudí jiní. Zkušenost na 3. lékařské fakultě a na Univerzitě Karlově, ta úžasná, tvůrčí, entuziastická a přátelská atmosféra, zůstane tím nejkrásnějším, co jsem v životě prožil.

Monika MacDonagh-Pajerová

Dnes publicistka a pedagožka
(v roce 1989 mluvčí studentů FF UK)

V pátek 17. listopadu před šestnáctou hodinou jsem celá rozehvělá dorazila na Albertov a zjistila, že prostranství už bylo úplně zaplněno lidmi, všude kolem vlajky, transparenty, květiny, svíčky. Když jsem s pomocí přátel vylezla na nějaké krabice k mikrofonům, nemohla jsem uvěřit svým očím. Nikdy předtím jsem tolik lidí neviděla! Coby krátkozraká jsem překvapeně luštila jednotlivá hesla: „Chceme lidská práva“, „Svobodu, svobodu!“, „Jan Palach – Jan Opletal“, „KSČ lže, čtyřicet let stačilo!“, „Studenti všech fakult, spojte se!“

My organizátoři jsme byli nervózní i nadšení, nečekali jsme, že tolik lidí vyslyší naši výzvu, překoná strach a konečně přijde ve stejnou dobu na stejné místo, jak jsme o tom snili. Zároveň jsme si připomínali: „Musíme dodržet podmínky povoleného pochodu“, takže jsme dav odvěkli nahoru na Vyšehrad, kde jsme položili květiny a svíčky k hrobu básníka Karla Hynka Máchy. Byla už tma, zpívali jsme hymnu, na hřbitově Slavín to mělo mystickou atmosféru.

Pak nás ani nenapadlo se dle oficiálního povolení rozcházet a jako divoká řeka jsme proudili z Vyšehradu dolů na nábřeží, z postranních ulic se k nám přidávali další lidé, zpívalo se a zvonilo. Byly nás konečně ty desetitisíce! Propadli jsme kolektivní iluzi, že režim už vlastně padl. Byli jsme v euforii, kterou si rozumem nelze vysvětlit – pořád jsme přece byli v okupovaném Československu a ruské tanky i okupační armády tady také stále byly.

Kamarádi na fakultě mi fandili, ale nevěřili, že by se situace mohla změnit. Občas mi pomohli s dcerkou Emmou, půjčovali mi poznámky. Byla jsem svobodná matka, což v té době bylo nepříjemné postavení. Na Filozofické fakultě UK jsem s vypětím všech sil zvládala denní studium angličtiny a švédštiny a přivydělávala si překládáním, prospěchové a sociální stipendium bylo pět set korun. Stres byl všudypřítomný kvůli hrozbě vyloučení z fakulty.

Nikdy jsem však té doby ani tvrdých zážitků nelitovala. Chtěli jsme se zbavit nenáviděného, ponižujícího režimu, a to se podařilo. Chtěli jsme pro naši zemi svobodu, demokracii a spravedlnost – to se se střídavými úspěchy daří.

Prevzato z nové knihy *17 fakult 17. listopadu*, již právě vydává Nakladatelství Karolinum

Martin Šmíd

Dnes expert na matematiku v ekonomii a financích (v roce 1989 student MFF UK)

Už někdy během soboty (*po zákroku na Národní třídě, pozn. red.*) jsem z druhé ruky slyšel, že tam možná byli i mrtví. Na večer jsme s rodinou měli lístky do divadla, a když jsme tam přišli, herci řekli, že nebudou hrát, a při vysvětlování mimo jiné zmínili, že na Národní prý zemřel student. Až večer jsme se ze zahraničního rozhlasu dozvěděli, že jméno toho údajně mrtvého studenta souhlasí s mým. Vlastně ještě dřív k nám domů přišli spolužáci, kteří zjišťovali, zda jsem já i ten druhý Martin Šmíd v pořádku. (...) Pro mě je to velmi nepříjemná součást revoluce, protože je to výrazná věc, která se udála, ale já jsem na ní neměl žádný, opravdu žádný podíl. Když se řekne nepravda, má se vyvrátit, takže jsem ji chtěl nechtě musel vyvracet, a byl jsem tak medializován včetně vzhladu, jména, části mého příběhu... A té nálepky se těžko zbavuji. Byl bych nejradši, kdyby se to vůbec nestalo, protože jsem před revolucí i po ní měl rozhodně jiné plány než být „pseudocelebritou“.

Prevzato ze vzpomínkového seriálu Tenkrát v listopadu na webu matfyz.cz

David Storch

Dnes biolog a ekolog pracující v CTS
(v roce 1989 student PŘF UK)

Sedmnáctého listopadu 1989 večer jsem se na Národní třídě rozhlédl a uvědomil si, že už nic nebude jako dřív. Tohle bylo jiné než lednový Palachův týden. Kolem byli lidé, kteří předtím na demonstraci nechodili, studenti z venkova, naši učitelé z fakulty. Ať se teď stane cokoli, nezůstane to jen tak, pomyslel jsem si. Snad to konečně praskne, možná bude hůř, ale nikdo se už nebude moci tvářit, že vše půjde dál jakoby nic. Chytili jsme se s kamarádem za lokty a nechali se vláčet davem, který se choval jako k smrti vyděšené zvíře. Nic jiného se dělat nedalo, měl jsem hrůzu ani ne tak z rány obuškem, ale z pádu a ušlapání. Cesta ven uličkou mlátičích policistů byla vysozením.

Pak to šlo den po dni tak rychle, že jsme jen zírali. Okupační stávka ve Viničné 7, kde se žilo, spalo, jedlo. V úterý 21. listopadu mě tam volal z koordináčního centra Šimon Pánek (znal mě z terénních akcí), že je třeba okamžitě letět do Košic a vysvětlit jim tam, co se vlastně děje. Před úsvitem jsem tedy nasedl na letadlo, v Košicích mě dva studenti dovezli do hlavní auly univerzity, kde zrovna řečnil jejich rektor. Toho okamžitě utnuli s tím, že je tu student z Prahy (díky letadlu jsem tam byl úplně první). Povídal jsem o demonstraci a snažil se jim vysvětlit, že správně požadují zrušení vojenské katedry, ale že je třeba nejdřív zrušit vedoucí úlohu KSČ a uspořádat svobodné volby. Tak to šlo celý den, mluvil jsem i na košickém náměstí, a když jsem měl pocit, že to jde správným směrem, nasedl jsem na noční vlak a jel zpátky. Byl jsem ve „druháku“, bylo mi devatenáct let – a nerozuměl jsem tomu, jak je tohle všechno možné. Pocit neskutečna se ještě posílil, když jsem se pak ráno ohlásil na stávkovém výboru a hned byl spolu se dvěma spolužáky poslán do továrny jednat s generálním ředitelem. Po třech hodinách jednání ředitelství přistoupilo na všechny naše požadavky a my nechápali, jak se to stalo. Dějinný vítr vál a my se toho účastnili sice aktivně, ale spíš po způsobu plavce v peřejích.

Dostávám ránu přes hlavu a záda, pěkná pecka, chvíli nevím, co se se mnou děje. Zvedám se ze země, točí se mi hlava, psovodi a plotové díly jsou za mnou.

Jan Černý

Dnes profesor biologie a někdejší kandidát na rektora (v roce 1989 student PŘF UK)

(...) Projevy končí, vyrazíme na plánovaný pochod na Vyšehrad. Předháníme se, kdo vymyslí lepší hlášku, žádá z těch mých neprojde davovým výběrem. Vedle mě se rodí „Na Štěpána bez Štěpána“ a pak Radan Haluzík zvedá svůj svazek klíčů a křičí: „Poslední zvonění!“ Během chvilky zvoní desetitisíce klíčů. Přicházíme na Vyšehrad, zpíváme. Je to zvláštní, už nejsem na konci, okolo je spousta lidí, křičí: „A teď na Hrad.“ Jasně! (...)

Zastavujeme, na Hrad je cesta zahrazená kordonem policistů. Chvilka vyjednávaní, volná je cesta do Národní a na Václavák, taky dobře. Směřujeme k Máji, pořád se ohlížím, jestli zaplníme Národní. Zaplnili jsme, vyhráli jsme, jiná možnost není! Jsem tak v desáté řadě, s Neelou Heyrovskou, zastavujeme. Další příslušníci, těžkoooděnci, štíty, obušky, pamatují si překvapivě mladé tváře. Skandujeme, zpíváme, skandujeme. Jsme vyzývání k rozchodu. Jako odpověď zní naše „Máme holé ruce“, „Nejsme jako oni“... Myslím, že hodně lidí odchází, my moc vepředu nemůžeme, přece to teď nevzdáme, vždyť jsme přece už vyhráli! Když nereagujeme na výzvy, je jasné, že se něco bude dít. Nastupují „mlátičky“, u nás doprovázené skrčkem v civilu, který ukazuje, koho vytáhnout a zmlátit. Držíme se za ruce, většinu zachráníme. Vybrali si Neelu; udrželi jsme ji! Je ale bez boty a je hrozná zima, antony se plní. Hlavní emocií ale není strach. Je jím deziluze z toho, jak snadno a efektivně probíhá demolice tak nadějného okamžiku, spojeného s opojením z vítěz-

ství. Strach na sebe ale nenechá dlouho čekat. Nastupují psovodi se psy, těžko říct, kdo působí hysteričtěji – psi, nebo ti, kdo je vedou do akce. Najíždějí auta s plotovými dílci a tlačí...

Dostávám ránu přes hlavu a záda, pěkná pecka, chvíli nevím, co se se mnou děje. Zvedám se ze země, točí se mi hlava, psovodi a plotové díly jsou za mnou. Deset sekund nebo víc? Cesta je volná, nikdo mě neobtěžuje, pomalu se sunu Národní směrem na kolej. Po stranách stojí antony, možná plné. Příslušníci mě pozorují, asi viděli, že jsem si chvíli poležel, tak si myslí, že už mám dost. Nejsem sám, je nás víc, je mi hrozná zima, kolej je tak blízko... V Ostrovní ulici mě zastavuje španělsky mluvící novinář s kamerou, dávám svůj první rozhovor – hned v angličtině. Na koleji se pomalu scházíme, vykulené oči, sem tam šrám. Pocit zmaru, když už ani tohle nebylo úspěšné, tak je to zas na několik let, třeba se to nikdy nezlomí. Není důvod zůstat v Praze. Jdu na poslední vlak do Hradce...

Nevzpomínám si, kdy jsem přišel domů, ale byla už sobota. Doma jsem probudil mamku, už osprchovaný s ručníkem kolem boků. Mamka, když uviděla má záda, se ptá, co se mi stalo. Vyprávím. Vstává táta, použijeme Svobodnou Evropu, konečně informace. Svět to ví! „Ty svině, mlátí naše děti,“ slyším na dobrou noc. Jdu spát, bez naděje. Dlouho hledám polohu, kdy mě nebude nic bolet – na těle ani na duši.

Listopadovým událostem předcházely už protesty 28. října, které zachytil fotoaparát současného profesora UK Jakub Langhammer

Velvet Revolution

Jak vysvětlit "velvet" zahraničním přátelům
Vaclav Havel

HEY GUYS, ARE YOU SURE WE WANT TO GO TO THIS DEMONSTRATION THING?

LET'S GO GRAB A BEER!

HOW ABOUT THEM?

I AM REALLY NOT INTO POLITICS YOU KNOW.

...LIKE A RALLY

WELL GUYS, NO PRESSURE, BUT LET ME SHOW YOU, WHAT THIS REALITY IS ALL ABOUT.

SOME THINGS WE NOW TAKE FOR GRANTED WEREN'T SO SIMPLE BEFORE 1989...

FREEDOM OF EXPRESSION DID NOT EXIST
PERSECUTION HAD MANY FORMS.
PEOPLE LIVED IN FEAR

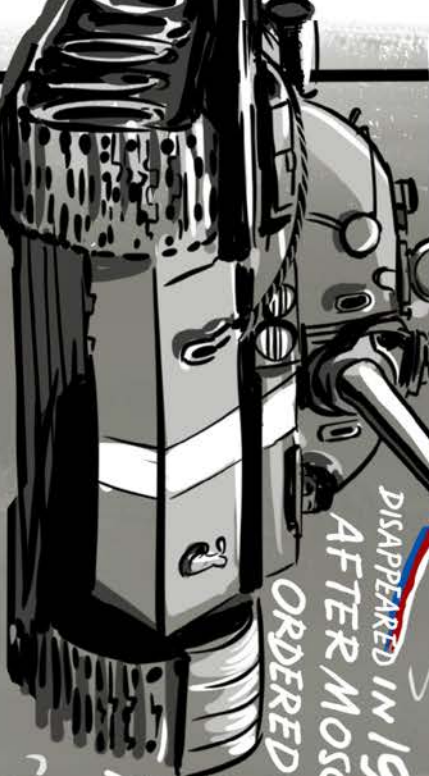
DEMOCRACY

WAS SERVED BY THE RULE OF ONE PARTY

AN ILLUSION OF SOVEREIGNTY

DISAPPEARED IN 1968 AFTER MOSCOW ORDERED INVASION

BY ARMIES OF WARSAW PACT

WOW! AMAZING!

I FEEL A PART OF IT ALL NOW. I GUESS IT IS AN IMPORTANT PART OF HISTORY!

IF WE DON'T KNOW OUR HISTORY, WE ARE BOUND TO REPEAT IT. SOME THINGS ARE WORTH THE FIGHT.

SVATÝ VACLAVE

YOUR CAREER

WAS DOOMED IF YOU, OR YOUR FAMILY WERE NOT LOYAL TO THE SYSTEM

ECONOMY

DRIVEN AROUND BY INEFFECTIVE PLANNING

INFORMATION

ALL MEDIA IN CONTROL OR THE PARTY

STUDENTS HAVE ALWAYS BEEN ACTIVE IN THE POLITICAL PROCESS.

IN 1969 JAN PALACH SET HIMSELF ON FIRE

TRYING TO WAKE THE NATION.

TRAVEL

WAS RESTRICTED PEOPLE DIED TRYING TO CROSS THE BORDER

